

14 ноември 2016 г.

ПОЗИЦИЯ НА ВКБООН ОТНОСНО ЗАВРЪЩАНЕТО В ИРАК

<i>Въведение</i>	1
<i>Нарушения и злоупотреби с международните права на човека и международното хуманитарно право</i>	4
<i>Третиране на цивилни лица, избягали от райони, контролирани от ИДИЛ, в други райони на Ирак</i>	10
<i>Третиране на цивилни лица в райони, които преди са били под контрола на ИДИЛ</i>	15
<i>Третирането на цивилни граждани от места, контролирани преди или сега от ИДИЛ, в зони под контрола на централното правителство или РПК</i>	17
<i>Цивилни жертви</i>	23
<i>Вътрешно и външно разселване</i>	24
<i>Завръщане на ВРЛ и завръщане от чужбина</i>	26
<i>Хуманитарната ситуация</i>	28
<i>Позиция на ВКБООН относно връщането в Ирак</i>	31

Въведение

1. Тази позиция заменя позицията от 2014 г. на ВКБООН относно завръщането в Ирак.¹
2. Тази позиция се фокусира върху рисковете, пред които са изправени цивилните граждани в резултат от продължаващия международен въоръжен конфликт между иракските сили за сигурност (ИСС) и свързаните с тях сили за сигурност, от една страна ² и т.нар. „Ислямска държава Ирак и Ал-Шам“ (ИДИЛ), от друга страна. ³

¹Върховният комисар на ООН за бежанците (ВКБООН), Позиция на ВКБООН относно завръщането в Ирак, 27 октомври 2014 г., <http://www.refworld.org/docid/544e4b3c4.html>.

² „Свързаните сили“ включват милиции и племенни сили (шиити, сунити и други), Многонационалните сили (МНС) и военните сили на Иракски Кюрдистан (Пешмерга).

³Самопровъзгласилата се „Ислямска държава Ирак и Ал-Шам“ (ИДИЛ) (арабски: Ad-Dawlah Al-'Islāmiyyah fi Al Iraq wa

3. През 2014 г. Ирак преживя бързо разпространение на ИДИЛ в много части на Северен и Централен Ирак, което доведе до повторно ескалиране на конфликта и до насилие.⁴ От 2015 г. и с подкрепата на широка международна коалиция ИСС и свързаните с тях сили постигнаха значителни успехи с възвръщането на територии от ИДИЛ в провинциите Анбар, Бабел, Дияла, Ербил, Ниневия и Салах ал Дин.⁵ На 17 октомври 2016 г. иракският премиер Ал Абади официално обяви началото на военната офанзива за възвръщането на Мосул, втория по големина град в Ирак, контролиран от ИДИЛ от юни 2014 г.⁶
4. В резултат на възобновения конфликт и насилие десетки хиляди цивилни бяха убити или ранени, съобщава се за над 3,18 милиона души разселени в страната и за повече от 10 милиона души, за които се твърди, че се нуждаят от хуманитарна помощ.⁷ Напредването на ИДИЛ през 2014-2015 г. и последвалите военни операции срещу ИДИЛ доведоха до масово разселване, като още множество иракчани бяха изложени на риск от разселване в резултат на текущата операция срещу Мосул.⁸
5. Ситуацията в областта на сигурността в много части на Централен и Северен Ирак продължава да бъде силно критична и непредвидима поради продължаващите военни офанзивни и контраофанзивни.⁹ Части от Северен и Централен Ирак остават *де факто* под контрола на ИДИЛ, за които се съобщава, че там продължава да се извършват тежки и непрекъснати нарушения на правата на човека срещу населението в тези райони.¹⁰ По време на военните операции цивилни лица се използват от ИДИЛ като „човешки щитове“; те също така са изложени на голям риск от престрелки, снайперисти и бомбардировки.¹¹ Бягащите са изложени на риск от наказание, когато попаднат в ръцете на ИДИЛ.¹² Те също така са изправени пред рискове като опасни пътища за евакуация, включително престрелки, взривоопасни боеприпаси (ERW) и самоделни взривни устройства (IED).¹³ За други се

Al-Sham), е известна също (по-рано) като „Ислямска държава Ирак“ (ISI) или „Ислямска държава Ирак и Леванта“ (ISIL), като е наричана също и „Ислямска държава“ (ИД) или с арабския си акроним „Даеш“.

⁴ Ирак бе обявен за третата страна с най-малко мир в Индекса на световния мир за 2016 г. след Сирия и Южен Судан; Институт за икономика и мир, Глобален индекс за мир за 2016 г., юни 2016 г., <http://bit.ly/1UCZDVI>, стр. 11

⁵ Съвет за сигурност на ООН (СС на ООН), Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., S/2016/897, <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html> (наричан по-долу: СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., S/2016/897, <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 14; „БиБиСи“, „ИД загуби повече от една четвърт от територията си в Сирия и Ирак“, 9 октомври 2016 г., <http://bbc.in/2e45mdP>; Уебсайт IHS Conflict Monitor, „Ислямският държавен халифат намал с още 12% през 2016 г.“, казва IHS, 10 юли 2016 г., <http://bit.ly/2e5abTt> .

⁶ „Ал Джазира“, *Ирак: Хайдер Ал Абади стартира операция „Мосул“*, 17 октомври 2016 г. <http://aje.io/3jy9> .

⁷ Вж. по-долу „Вътрешно и външно разселване“ и „Хуманитарна ситуация“.

⁸ Вж. по-долу „Вътрешно и външно разселване“.

⁹ СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., S/2016/897, <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 15.

¹⁰ Институт за изучаване на войната (ISW), *Контролът на Ирак на терен: 7 октомври 2016 г.*, 7 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dhYCZd> . Вж. по-долу „Нарушения на международното хуманитарно право и правата на човека“.

¹¹ Амнести Интернешънъл, *Ирак: „Страхове за безопасността на гражданите, попаднали под кръстосан огън и използвани от ИД като човешки щит“*, 27 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/581c92474.html>; Служба за координация по хуманитарни въпроси (ОСНА), „По време на операцията „Мосул“, нищо не е по-важно от защитата на гражданското население“, 21 септември 2016 г., <http://bit.ly/2duw3sQ>; Глобален център за отговорността за защита („Глобален център R2P“), *Мониторинг на R2P*, брой 29, 15 септември 2016 г. <http://bit.ly/2cJaAK4>, стр. 4; „Хюман Райтс Уоч“ (HRW), *Ирак: „Управлението на ИДИЛ белязано от екзекуции и жестокост“*, 10 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57836a324.html>; Амнести интернешънъл, „Бягство от Фалуджа“, 28 май 2016 г., <http://bit.ly/2ejzLoT>; Атлантически съвет (Atlantic Council), „Възвръщането на Мосул: ИДИЛ и човешките щитове“, 16 март 2016 г., <http://bit.ly/1PonMMA>; Мисия на ООН за подпомагане на Ирак (UNAMI), *Доклад за защитата на гражданското население във въоръжения конфликт в Ирак: 1 май - 31 октомври 2015 г.*, 11 януари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html> (наричана до-долу: UNAMI, Доклад за защитата на гражданското население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>), стр. 14, 23.

¹² Вж. по-долу „Третирание на цивилни лица, избягали от районите, държани от ИДИЛ, в други райони на Ирак“.

¹³ ОСНА, *Хуманитарен бюлетин Ирак, юли - август 2016 г.*, 29 август 2016 г. <http://bit.ly/2duUdAQ>, стр. 2; ВКБООН, *Ирак: Актуализирана информация (Flash Update)*, 27 август 2016 г. <http://bit.ly/2dUNwdp>, стр. 2; ВКБООН, „Още хиляди иракчани, разселени в резултат на засилване на битката около Мосул“, 14 юни 2016 г. <http://bit.ly/2enylbW>.

съобщава, че умират от дехидратация, когато са принудени да предприемат тежки пътувания, за да избягат от местата, контролирани от ИДИЛ.¹⁴ За тези, които бягат от районите, контролирани от ИДИЛ в Северен и Централен Ирак, достъпът до сравнително по-безопасни райони в други части на страната е ограничен в резултат на строги ограничения за влизане и пребиваване, включително, между другото, изисквания за спонсорство (поръчителство); тези ограничения често се основават на дискриминационни критерии, като например предполагаеми връзки с ИДИЛ поради етнически, религиозен и/или племенен произход или област на произход на дадено лице.¹⁵

- б. Населението, което е останало в райони под контрола на ИДИЛ, редовно се възприема като подкрепящо ИДИЛ и се съобщава, че в резултат от това е подложено от различни действащи лица на репресивни действия.¹⁶ Районите, от които ИДИЛ е била прогонена от ИСС и свързаните с нея сили, се твърди, че са застрашени от проникване на ИДИЛ, от контраатаки и терористични атаки.¹⁷ Съобщава се, че иракското правителство среща проблеми при установяването на пълна и ефективна власт, а капацитетът на държавата и нейните институции да налагат спазването на закона и да защитават цивилното население продължава да е слаб.¹⁸ Съобщава се също така за напрежение и насилие, тъй като различните участници се конкурират за властта в районите, възвърнати от ИДИЛ, особено в районите, предмет на спор между централното правителство и Регионалното правителство на Кюрдистан, чийто статут остава да бъде решен съгласно член 140 от иракската Конституция („Спорни вътрешни граници“).¹⁹ Нещо повече, съобщава се, че зоните, възвърнати от ИДИЛ, често са претърпели

¹⁴ „Спасете децата“ (Save The Children), „Деца, умиращи от жажда и убити от противопехотни мини, бягайки от настъплението при Мосул“, 13 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dkB3d7>; СС на ООН, Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 5 юли 2016 г., S/2016/592,

<http://www.refworld.org/docid/5784de404.html> (по-долу: СС на ООН, Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233, (2015), 5 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5784de404.html>), параграф 37; Съвет на ООН по правата на човека, „Доклад на специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица относно мисията му в Ирак“, 5 април 2016 г., A/HRC/32/35/Add.1, <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html> (по-долу: Съвет на ООН по правата на човека, „Доклад на специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица“, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>), параграф 40.

¹⁵ Вж. по-долу „Третиране на цивилни лица, избягали от районите, държани от ИДИЛ, в други райони на Ирак“.

¹⁶ Вж. по-долу „Третиране на цивилни лица в райони, които преди са били под контрола на ИДИЛ“.

¹⁷ „Ситуацията със сигурността в районите, освободени от ИДИЛ, продължава да бъде предизвикателство поради терористичното, междурелигиозно, межкултурно и криминално насилие“; Съвет за сигурност на ООН, Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 27 април 2016 г., S / 2016/396, <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html> (по-долу: СС на ООН, Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233, (2015), 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>), параграф 20. Вж. „Мидъл Ийст Монитор“ (Middle East Monitor), „Даеш си взема обратно територия в Ирак“, 8 октомври 2016, <http://bit.ly/2dDoah2>; „Гардиан“ (The Guardian), „Иракските милиции започват смъртоносни атаки около Тикрит“, 24 септември 2016 г., <http://bit.ly/2dTllr9>; „Мидъл Ийст Ай“ (Middle East Eye), „Побеждаването на Ислямска държава поражда цял нов комплект от опасности“, 22 юни 2016 г., <https://shar.es/1EgceU>; Агенция Франс Прес (АФП), „Атака на ИДИЛ в Ирак убива 15 члена на силите за сигурност“, 17 юни 2016 г., [http://ara.tv/5pxqm](http://ara.tv/5pxqm;); „Вашингтон пост“, „Притисната, Ислямска държава поведе битката си по улиците на Багдад“, 18 май 2016 г., <http://wpo.st/3y542>; Международна група за правата на малцинствата (MRGI), „Кризата с разселването в Ирак: сигурност и защита“, март 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html> (по-долу: MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>), стр. 22.

¹⁸ „След напускането на Ислямска държава, при липса на съдии и държавни структури за установяване на нарушения на закона или за наказание, хората се обърнаха към племенните закони - система от правила, която работи в тандем или пренебрегва - държавната съдебна система“; „Лос Анджелис Таймс“, „В Ирак - наказания за семейни връзки с Ислямска държава и компенсации за жертви на насилието“, 9 октомври 2016 г. <http://fw.to/GRpniPT>. „Въоръжените групи днес действат безнаказано, тъй като върховенството на закона е сринато в много райони. Поради кризата с разселването провинциалните власти, като провинциални съвети, губернатори, кметове и други институции или работят от разстояние, или всички те са престанали изобщо да работят. Това може да се види в различна степен в провинциите Анбар, Дияла, Ниневия и Салах ал Дин“; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 6. Вж. също Института за мир на САЩ (USIP), „Ирак: възвръщането на Мосул е само началото“, 17 октомври 2016 г., <http://bit.ly/2e5RcOK>; Институт за Близкия изток, „Следващото предизвикателство: управлението на освободените градове след ИДИЛ“, 28 юни 2016 г., <http://bit.ly/2dJ8I9>.

¹⁹ „Вашингтон пост“, „Битката за забрана на Ислямска държава от съвета на Мосул, може да се превърне в бъркотия“, 12 октомври 2016 г. <http://wpo.st/01f52>; Асошиейтед прес, „Мосулската битка вече пречертава картата на Северен Ирак“, 27 август 2016 г. <http://apne.ws/2bUrUca>; „Ал Монитор“ (Al-Monitor), „Защо сблъсъците в Туз Хурмату

големи разрушения и щети на жилища, вода, канализация и електроенергийни системи, болници, училища и държавни учреждения.²⁰ Продължават усилията за реконструкция, но се твърди, че често са пречатвани от продължаващата несигурност, широкомащабното замърсяване с мини и самоделни взривни устройства и липса на финансиране.²¹

7. Напредъкът на ИДИЛ в Северен и Централен Ирак през 2014 г. и 2015 г., както и последващият вакуум в сигурността на други части от страната, се твърди, че са довели до овластяване на милициите и племената, до нарастваща престъпност и цялостно отслабване на държавността и върховенството на закона, включително в столицата Багдад и в южните провинции.²²

Нарушения и злоупотреби с международните права на човека и международното хуманитарно право

8. Широко разпространените злоупотреби и нарушения на правата на човека и нарушенията на международното хуманитарно право оказват силно влияние върху живота на цивилното население далеч повече от разселването и броя на жертвите. Институциите на ООН по правата на човека и организации за защита правата на човека са доказали с документи, че всички страни във вътрешния (немеждународен) въоръжен конфликт в Ирак извършват нарушения на международното хуманитарно право и груби нарушения и злоупотреби с международното право в областта на правата на човека.²³

бяха повече от местни схватки“, 5 май 2016 г., <http://almon.co/2niv>; Стратфор, „Ирак: Борба в борбата срещу Ислямска държава“, 25 април 2016 г., <http://bit.ly/2ekDbDT>; „Вашингтон пост“, „Борба избухва в Ирак и Ислямска държава не е част от нея“, 24 април 2016 г., <http://wpo.st/YAsWI>; Съвет за сигурност на ООН, *Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 26 януари 2016 г., S/2016/77, <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html> (по-долу: СС на ООН, *Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>), параграф 8; HRW, „Ирак: етническите боеве застрашават цивилното население“, 13 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5696125e4.html>; „Екюрд Дейли“ (E Kurd Daily), „Избухнаха сблъсъци между язиди и иракски кюрдски бойци пешмерга в иракския Синджар“, 26 ноември 2015 г. <http://bit.ly/1KZLzkl>.²⁰ОСНА, *Хуманитарен бюлетин Ирак*, юли - август 2016 г., 29 август 2016 г. <http://bit.ly/2duUdAQ>, стр. 2; TV ABC, „Каори, заснети от дрон, разкриват разрушенията от битката в Ирак срещу ИД“, 5 юли 2016 г., <http://ab.co/2d5OngQ>; Асошейтед прес, „Ирак изтласка ИД от Рамади на висока цена: разрушен град“, 5 май 2016 г., <http://apne.ws/1YavCPW>; „Ал Джазира“, „ООН: разрушенията в Рамади по-лоши отколкото навсякъде в Ирак“, 4 март 2016 г. <http://aje.io/ms22>; „Уол Стрийт Джърнъл“, „Иракските власти са изправени пред монументалната задача за възстановяване на Рамади“, 3 януари 2016 г., <http://on.wsj.com/1R5PyDE>; UNITAR/UNOSAT, „Оценка на щетите на Синджар, провинция Синджар, провинция Ниневия, Ирак“, 24 декември 2015 г. <http://bit.ly/2dh4rEY>; „Интернешънъл бизнес таймс“, „Санджар: снимки на събитията град разкриват огромната цена за освобождаването му от ИДИЛ“, 17 ноември 2015 г. <http://bit.ly/2dRkZCj>; Регионално правителство на Кюрдистан/Министерство на вътрешните работи/Съвместен координационен кризисен център, „Бърза оценка на щетите в град Шингъл“, ноември 2015 г. <http://bit.ly/1OKtLiA>.

²¹„Размисли за Ирак“ (Musings on Iraq), „Завръщанията започват от Фалуджа в Ирак“, 29 септември 2016 г. <http://bit.ly/2dDdm3R>; „Размисли за Ирак“, „Залогът на разселените лица в иракската провинция Анбар“, 11 август 2016 г. <http://bit.ly/2denBL6>; „Файненшъл Таймс“, „Способността на Ирак да се възстанови е застрашена на три фронта“, 3 април 2016 г. <http://on.ft.com/2dMpfFf>.

²² IHS Jane's 360, „Множеството атаки на IED в Басра подчертават влошаването на сигурността на фона на неспособността на иракското правителство да разоръжи племената и бандите“, 23 август 2016 г., <http://bit.ly/2fPZFkQ>; Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 6; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 25; „Милитари Таймс“ (Military Times), „Страхове в иракското правителство - армията над властта на шиитската милиция“, 21 март 2016 г., <http://bit.ly/2e4PrMY>; „Иракски новини“ (Iraqi News), „Племенен конфликт възобнови въоръжените сблъсъци на север от Басра“, 16 февруари 2016 г. <http://bit.ly/1QTLiN7>; Ройтерс, „Иракските сили влизат в южния петролен град, за да разоръжат племенните бойци“, 15 януари 2016 г. <http://reut.rs/1UUhx7p>; Асошейтед Прес, „Престъпленията се увеличиха в иракския град Басра след като армията се отказа да се бори с ИДИЛ“, 10 януари 2016 г. <http://ind.pn/1RP4Qv3>.

²³ HRW, „Ирак: основни притеснения, свързани с предстоящите сражения за Мосул“, 6 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57f654446.html>; Генерален секретар на ООН, *Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 5 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5784de404.html>, параграфи 34-46; Държавен департамент на САЩ, *Годишни доклади за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 1-2; „Амнести Интернешънъл“, „Международен доклад на Амнести интернешънъл 2015/16 - Ирак“, 24 февруари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56d05b4a9.html>; UNAMI,

9. Докладите на ООН и на организациите за защита правата на човека свързват ИДИЛ с атаки срещу цивилното население, с убийства (включително екзекуции без съд), отвличания, изтезания, изнасилвания и други форми на сексуално насилие, сексуално робство, принудителна смяна на религия и набиране на деца за военна служба. Тези действия могат да се приравнят на военни престъпления, престъпления срещу човечеството, а в случая на определени общности, включително религиозната общност язиди - евентуално и на геноцид.²⁴ Разпространето на ИДИЛ в райони, традиционно обитавани от религиозни и етнически малцинствени групи, включително в Мосул и големи части от равнините на Ниневия, води до системно и често срещано малтретиране и до безпрецедентно бягство на стотици хиляди хора.²⁵ Докладите показват, че ИДИЛ се е насочила и продължава да се насочва към членове на етнически и религиозни малцинствени общности като част от една по-широка политика, която има за цел систематично да потиска, прогонва или унищожава много от тези общности в районите под неин контрол.²⁶ Твърди се, че язиди, християни, какайши, кюрди, сабејцо-мандейци, шиити, туркмени и шабаки са били подлагани на жестоки изтезания от ИДИЛ, включително екзекуции, отвличания, принудителни покръствания, изнасилвания, поробване, принудителни бракове, принудителни аборти и принудително разселване.²⁷ Според съобщенията повечето членове на етнически и религиозни малцинствени групи в райони под контрола на ИДИЛ са били или убити, или отвлечени, или разселени.²⁸ Твърди се, че няколко хиляди жени и деца, главно язиди, продължават да са в плен на ИДИЛ по времето на изготвянето на тази позиция.²⁹
10. Твърди се, че ИДИЛ систематично се насочва към тези, за които счита, че са свързани или сътрудничат с иракското правителство, ИСС или със свързаните с тях сили.³⁰ Лицата, които

Доклад за защитата на цивилното население при въоръжените конфликти в Ирак, 11 януари 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. i, ii, 8, 20, 31.

²⁴ UNAMI, „Призив за отговорност и защита: язиди, оцелели от зверствата, извършени от ИДИЛ“, август 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57b848814.html>, стр. 4, 5, 7, 18; СС на ООН, Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 5 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5784de404.html>, параграф 36; Съвет на ООН по правата на човека, „Те дойдоха да унищожават“: престъпления на ИДИЛ срещу язидите, 15 юни 2016 г., A/HRC/32/CRP.2, <http://www.refworld.org/docid/57679c324.html> (по-долу: Съвет на ООН по правата на човека, „Престъпления на ИДИЛ срещу язидите“, 15 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57679c324.html>), параграф 202; HRW, „Ирак: Колите-бомби на ИДИЛ са престъпления срещу човечеството“, 11 май 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/573430cf4.html>; UNAMI, Доклад относно защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. i, 8, 32.

²⁵ MRGI, „Без път към вкъщи: иракските малцинства на ръба на изчезването“, юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/578351d04.html>, стр. 5; Комитет на ООН за премахване на расовата дискриминация (CERD), *Заклучителни наблюдения върху комбинираните 15-и до 21-ви периодични доклади за Ирак: Комитет за премахване на расовата дискриминация*, 22 септември 2014 г., CERD/C/IRQ/CO/15-21, <http://www.refworld.org/docid/56e7b6824.html>, Раздел D.d.

²⁶ UNAMI, „Призив за отговорност и защита: язиди, оцелели от зверствата, извършени от ИДИЛ“, август 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57b848814.html>, р. 5; MRGI, „Без път към вкъщи: малцинствата на Ирак на ръба на изчезването“, юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/578351d04.html>; Съвет на ООН по правата на човека, Доклад на Службата на Върховния комисар на ООН по правата на човека за състоянието на правата на човека в Ирак в светлината на насилията, извършени от така наречената Ислямска държава в Ирак и Леванта и свързаните групи, 13 март 2015 г., A/HRC/28/18, <http://www.refworld.org/docid/550ad5814.html>, параграфи 16-28.

²⁷ Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г., <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 61; UNAMI, Доклад относно защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. i-ii, 14-19; Общо събрание на ООН, *Техническа помощ, оказвана за съдействие в насърчаването и защитата на правата на човека в Ирак: Доклад на Върховния комисар на ООН по правата на човека*, 27 юли 2015 г., A/HRC/30/66, <http://www.refworld.org/docid/55f7f4c74.html> (по-долу: Общо събрание на ООН, Доклад на Върховния комисар на ООН по правата на човека, 27 юли 2015 г., A/HRC/30/66, <http://www.refworld.org/docid/55f7f4c74.html>), параграф 48.

²⁸ UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 19.

²⁹ UNAMI, „Призив за отговорност и защита: язиди, оцелели от зверствата, извършени от ИДИЛ“, август 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57b848814.html>, стр. 7; Съвет на ООН по правата на човека, *Престъпления на ИДИЛ срещу язидите*, 15 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57679c324.html>, параграф 205.

³⁰ СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 44; Национално обществено радио (NPR), „При задаващата се

се противопоставят или се възприемат като противопоставящи се на ИДИЛ или нарушаващи правилата на ИДИЛ, се счита, че са изложени на риск от строги наказания, налагани от самоназначилите се шериятски съдилища без провеждане на надлежен съдебен процес.³¹ Тъй като ИДИЛ е подложена на засилен военен натиск, според съобщенията тя също така отвлеча и екзекутира бивши членове на ИСС, както и мъже и момчета, които не желаят да се бият от името на групировката.³² Има също така съобщения, че ИДИЛ заплашва роднини на онези лица, за които подозира, че подкрепят ИСС.³³ Налогането на бързо правосъдие включва, *между другото*, екзекуции чрез разстрел, обезглавяване, убиване с камъни, изгаряне, удавяне, убиване с електричество и изхвърляне от високи сгради, както и бой с пръчки, разпъване и ампутация на крайници.³⁴ Според докладите ИДИЛ държи голям брой хора в плен и се твърди, че в учрежденията на ИДИЛ широко се използват мъчения и малтретиране.³⁵

11. Съобщава се, че ИДИЛ носи отговорност за многобройните и редовни нападения срещу военни и цивилни цели в Багдад³⁶ и в други райони под държавен контрол, включително използвайки коли-бомби, самоубийствени атаки, крайпътни бомби, миномети и гранати.³⁷

атака срещу Мосул, съпротивата нараства - и ИДИЛ става все по-брутална, 15 октомври 2015 г., <https://n.pr/2e9ozaf>; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 11; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак: 11 декември 2014 г. - 30 април 2015 г., 13 юли 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55a4b83c4.html>, стр. i, 11.

³¹СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 44; „Фрийдъм Хауз“ (Freedom House), *Свобода по света 2016 г.* - Ирак, 20 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/576be00ac.html>; HRW, *Световен доклад 2016 г.* - Ирак, 27 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56bd99386.html>; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 11.

³²Служба на Върховния комисар за правата на човека (ВКПЧООН), „Зеид настоява за съсредоточаване на вниманието върху правата на жертвите, имайки предвид „шокиращия“ брой цивилни, страдащи в Ирак“, 11 ноември 2016 г., <https://shar.es/1Iy59i>; HRW, *Ирак: „Опасното използване от ИДИЛ на „човешки щитове“, екзекуции“*, 4 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5820826b4.html>; ВКПЧООН, *Битката за Мосул: „ИДИЛ принудително изхвърля хиляди цивилни от домовете им и екзекутира стотици“*, 28 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/582084b84.html>; Пресцентър на ООН, „Агенцията на ООН за бежанците започва да доставя помощи на семейства, избягали от обсадата на Фалуджа“, 27 май 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/574bea4140b.html>; „Иракски новини“, „ИДИЛ арестува 200 души, отказващи да се присъединят към боевете, 25 бойци на ИДИЛ екзекутирани“, 5 май 2016 г., <http://bit.ly/1STJTF>.

³³ОНCHR, *От пресконференции за Ирак, Сирия и Саудитска Арабия / Йемен*, 1 ноември 2016 г., <https://shar.es/1I2Nxx>.

³⁴HRW, „Ирак: „Управлението на ИДИЛ - маркирано от екзекуции и жестокости“, 10 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57836a324.html>; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 12; Съвет на ООН по правата на човека, *Да се действа сега, за да се предотврати нарушение на правата на човека от страна на ИДИЛ - призив на експерт на ООН в Съвета за сигурност*, 22 юни 2015 г., <http://bit.ly/1MO2x5z>.

³⁵ВКПЧООН, „Зеид настоява за съсредоточаване на вниманието върху правата на жертвите, имайки предвид „шокиращия“ брой цивилни, страдащи в Ирак“, 11 ноември 2016 г., <https://shar.es/1Iy59i>; HRW, *Ирак: „Управлението на ИДИЛ - маркирано от екзекуции и жестокости“*, 10 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57836a324.html>; Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.* - Ирак, 13 април 2016 г., <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 8, 25; „Ню Йорк Таймс“, „Затворници на ИДИЛ казват, че са изправени пред ножа като спасително средство“, 27 октомври 2015 г., <http://nyti.ms/1LX9yRO>.

³⁶Въпреки сериозните мерки за сигурност, предприети от правителството за предотвратяване проникването на ИДИЛ, Багдад, както в града, така и в околните провинции, остава център на редовни атаки с множество жертви, често, но не изключително, предприемани срещу цивилни шиити. Тези атаки обаче засягат цивилни граждани от всички слоеве на населението, като се има предвид, че почти няма район на Багдад, където да не е потвърден такъв вид насилие; Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.* - Ирак, 13 април 2016 г., <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 4, 25; „Нешънъл“, „Дешифриране на променящата се природа на бунтарството на ИДИЛ“, 7 март 2016 г., <http://bit.ly/1nvzBc>; СС на ООН, *Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 21; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 29.

³⁷СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграфи 42, 45 За големи атаки от юли 2016 г. вж. напр. БиБиСи, „Иракски самоубийствени атаки: използвани линейки в Тикрит и Самара“, 6 ноември 2016 г., <http://bbc.in/2fQfGWY>; PBS, „Бомби в Багдад убиват 17, докато Ирак се бие, за да си възвърне Мосул от ИДИЛ“, 30 октомври 2016 г., <http://to.pbs.org/2e5CxxG>; Ройтерс, „Ислямска държава атакува Киркук, докато иракските сили напредват към Мосул“, 21 октомври 2016 г., <http://reut.rs/2edN3DX>; Ройтерс, „Самоубийствена бомбардировка, в престрелки загиват близо 55

Твърди се, че понякога ИДИЛ обстрелва с ракети с хлор и иприт цивилни и сътрудници на силите за сигурност.³⁸ Макар че някои атаки са насочени към служители на силите за сигурност, други се насочват умишлено към цивилни лица, включително към джамии, пазари, ресторанти, детски площадки, често в квартали или градове с шиитско мнозинство.³⁹ В светлината на териториалните загуби се съобщава, че ИДИЛ все повече се връща към атаки срещу цивилни в районите, държани от правителството или от регионалното правителство на Кюрдистан (KRG).⁴⁰

12. ООН и организациите за защита правата на човека също така са документирали и вероятни нарушения на международните хуманитарни и човешки права, извършени от ИСС и свързаните с тях сили. Независими наблюдатели отбелязват, че понякога военните операции, включително въздушните удари и обстрелването на предполагаеми цели на ИДИЛ, може да са нарушили принципите на разграничаване и пропорционалност и задължението да се вземат предпазни мерки, за да се защитят цивилните лица от последиците на насилието.⁴¹
13. Елементи на ИСС и свързаните с тях сили също са обвинявани за насилие срещу цивилни граждани - сунитски араби и сунитски туркмени, включително бягащи цивилни лица, вътрешно разселени лица (ВРЛ) и завръщащи се, поради предполагаемата или действителната им подкрепа или сътрудничество с ИДИЛ. Съобщаваното насилие включва произволни

човека в Ирак: полицията“ 15 октомври 2016 г., <http://reut.rs/2ehMULm>; Асошиейтед прес, „Атаките в Ирак убиха най-малко 16 души“, 4 октомври 2016 г. <https://shar.es/1EcBqd>; Асошиейтед прес, „Ирак: Бомбардировки на ИДИЛ в Багдад убиха най-малко 17 цивилни“, 27 септември 2016 г., <http://www.cbc.ca/1.3780289>; Ройтерс, „Осемнадесет убити при атака на Ислямска държава на север от иракския град Тикрит“, 24 септември 2016 г. <http://reut.rs/2d7YvOW>; Ройтерс, „Два самоубийствени атаката в багдадски мол убиха 12 души“, 10 септември 2016 г. <http://reut.rs/2cJtNJd>; БиБиСи, „Кола-бомба насочена към багдадски пазаруващи“, 6 септември 2016 г., <http://bbc.in/2cFZBmn>; „Ал Джазира“, „Нападение убива 18 души близо до Кербала в Ирак“, 29 август 2016, <http://aje.io/swgb>; БиБиСи, „Иракска кола-бомба убива 17 в Халис, в атака, заявена от ИД“, 25 юли 2016 г. <http://bbc.in/2aF8tDG>; Асошиейтед прес, „ИДИЛ претендира, че е отговорна за самоубийствен взрив в Багдад, най-малко 14 убити“, 24 юли 2016 г., <http://fxn.ws/2a9FZVm>; CNN, „21 убити в Багдад при самоубийствен взрив, седмици след най-смъртоносна от години“, 21 юли 2016 г. <http://cnn.it/2a27RQP>; Би Би Си, „Атака срещу светилище в Ирак: ИД убива десетки в Багдад“, 8 юли 2016 г. <http://bbc.in/29mdRtj>; „Индепендънт“, „Бомбардировка в Багдад: броят на жертвите нараства на близо 300 от коли-бомби на ИДИЛ“, 8 юли 2016 г. <http://ind.pn/29u7h8o>.

³⁸ СС на ООН, Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233, (2015), 5 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5784de404.html>, параграф 38; СС на ООН, Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233, (2015), 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 46; „Вайс нюз“, „Отвѣтре в Таза - иракският град, обгазен от Ислямска държава“, 16 март 2016 г. <http://bit.ly/29BzLec>.

³⁹ „Глобъл Сентър R2P“, R2P Мониторинг, брой 29, 15 септември 2016 г., <http://bit.ly/2cJaAK4>, стр. 5; Държавен департамент на САЩ, Годишен доклад за Ирак за 2015 г., 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 4.

⁴⁰ Например, на 21 октомври 2016 г., се съобщава, че ИДИЛ е започнала големи операции в град Киркук и град Диб (провинция Киркук), за да отвлече вниманието от Мосул. Според съобщенията нападението е довело до около 100 загинали и над 200 ранени; „Размисли за Ирак“: 5198 мъртви и ранени в Ирак през октомври 2016 г., 2 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fHvA5P>; „Ню Йорк Таймс“, „Търсене на улики в стратегията на ИДИЛ в сградите и мобилните телефони, останали в Киркук“, 29 октомври 2016 г., <http://nyti.ms/2dYcqU7>; ISW, Кампанията за Мосул: ИДИЛ контраатакува в Киркук, 21 октомври 2016 г., 21 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2eDeJwN>. Вж. също Ройтерс, „Самоубийци с бомби в линейки убиват 21 души в Ирак: официални лица“, 6 ноември 2016 г. <http://reut.rs/2eBj0Dm>; СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 15; Асошиейтед прес, „Под заплаха в Мосул - Ислямска държава използва алтернативни тактики“, 25 октомври 2015 г., <http://fxn.ws/2faRdez>; АФП, „Мосул е изправен пред множество предизвикателства“, 23 септември 2016 г. <http://bit.ly/2dgr5FW>.

⁴¹ Правителство на Съединените американски щати, „Оценка на загубите при цивилното население в Ирак и Сирия“, 9 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fMy1A3>; ВКПЧООН, Съобщения от пресконференции за Ирак, 4 ноември 2016 г., <https://shar.es/1lcfYo>; СС на ООН, Доклад на генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 48; Амнести интернешънъл, Доклад на Амнести интернешънъл 2015/16 - Ирак, 24 февруари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56d05b4a9.html>; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 23-26; MRGI, Цивилните жертви в кампанията за бомбардиране срещу ИДИЛ за 2014-2015 г., ноември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/57fb90e04.html>. За съобщените цивилни жертви вижте Цивилни жертви и жертви от „приятелски огън“, оценка към 13 ноември 2016 г. <https://airwars.org/civilian-casualty-claims/>.

арести и отвлечения, принудително изчезване, физическо насилие, извънсъдебни убийства и принудително разселване. В райони, възвърнати от ИДИЛ, се съобщава за грабежи, умишлени палежи и разрушаване на домове, магазини и джамии.⁴² Съобщава се също така, че ИСС извършват и арести на жени за предполагаеми терористични действия от мъже, членове на техните семейства.⁴³

14. Положението на жените и момичетата се е влошило сериозно в резултат от настоящия конфликт.⁴⁴ В районите, контролирани от ИДИЛ, се съобщава за отвлечения, сексуално робство, изнасилвания, принудителни бракове, принудителни аборти и убийства, засягащи жени и момичета, принадлежащи към религиозни и етнически малцинствени групи, включващи по-специално жени и момичета от язидите.⁴⁵ Съветът за сигурност на ООН осъди използването на сексуалното насилие от ИДИЛ като „военна тактика“.⁴⁶ Жените и момичетата в районите, заемани от ИДИЛ, до голяма степен са изключени от участие в обществения живот, нямат право да напускат дома си без да са придружавани от мъж охранител и са принуждавани да се придържат към строго облекло и морален кодекс. Съобщава се, че при нарушения се налагат тежки наказания, включително глоби, бой на жената или на мъжа охранител, изтезания и екзекуции.⁴⁷ Жените, особено образованите и

⁴² „Възстановяването на територии от ИД е придружено от нападения за отмъщение срещу сунитски общности, които често се възприемат като подкрепящи или сътрудничащи на ИД. Милициите на Многонационалните сили (МНС), а в някои случаи и силите за сигурност, са убивали, насилствено отвлечали и измъчвали стотици сунити с абсолютна безнаказаност, с явното намерение за отмъщение за жестоките престъпления, извършени от ИД, и са използвали тези престъпления като претекст за насилствено разселване на сунитски общности или за предотвратяване на сунитските вътрешно разселени лица, избягали от конфликта, да се завърнат у дома“; Амнести интернешънъл, „Наказани за престъпленията на Даеш - разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html> (по-долу) Амнести Интернешънъл, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>), стр. 17. Вж. по-долу „Третирането на цивилни граждани, измъкнали се от ИДИЛ в други райони на Ирак“, „Третирането на цивилни лица в зони, които преди са били под контрола на ИДИЛ“ и „Третирането на цивилни граждани от предидни или държани понастоящем райони от ИДИЛ в райони под контрола на централното правителство или РПК“.

⁴³ Жените, които не са в състояние или не желаят да предоставят информация за свои роднини мъже, според съобщенията се държат за „покриване на терористични актове“; Комитет на ООН против изтезанията, *Заклучителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак: Комитет против изтезанията*, 7 септември 2015 г., CAT/С/ИРQ/CO/1, <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html> (по-долу: Комитет на ООН против изтезанията, *Заклучителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак*, 7 септември 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html>), параграф 15; MRGI, „Няма място за завой: насилието срещу жени в иракския конфликт“, февруари 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55b610224.html> (по-долу: MRGI, „Насилието срещу жени в иракския конфликт“, февруари 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55b610224.html>), стр. 23; HRW, „Никои не е в безопасност“ - насилието над жени в иракската система за наказателно правосъдие“, 6 февруари 2014 г., <http://www.refworld.org/docid/52f4d10a4.html>, стр. 7, 19-20.

⁴⁴ „Жените са застрашени от всички страни на конфликта: от въоръжените групи, които ги заплашват, убиват и изнасилват; от полицейските сили и силите за сигурност, където мъжете са доминиращи, и които не успяват да ги защитят и често стават съучастници в насилието срещу тях; и от престъпни групи, които се възползват от беззаконното им положение“; MRGI, „Насилието срещу жените в иракския конфликт“, февруари 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/55b610224.html>, стр. 5.

⁴⁵ Комитетът на ООН против изтезанията заяви, че ИДИЛ „е създала модел на сексуално насилие, робство, отвлечане и трафик на хора, насочени към жени и момичета, принадлежащи към религиозни и етнически малцинства“; Комитет на ООН против изтезанията, *Заклучителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак*, 7 септември 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html>, параграф 13. Вж. също Съвет на ООН по правата на човека, „Престъпленията на ИДИЛ срещу язидите“, 15 юни 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57679c324.html>, параграфи 42-75; Държавен департамент на САЩ, *Доклад за 2016 г. за трафика на хора - Ирак*, 30 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/577f95f5e.html>; HRW, „Ирак: Жени измъчвани от ИДИЛ“, 5 май 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5704bb144.html>; UNAMI, *Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 17-18.

⁴⁶ Пресцентър на ООН, *Съветът за сигурност осъжда използването на сексуално насилие като „военна тактика“ в Ирак и Сирия*, 28 август 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/55e4017840c.html>.

⁴⁷ HRW, „Ирак: управлението на ИДИЛ, безявно с екзекуции и жестокост“, 10 юли 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/57836a324.html>; HRW, Ирак: „Жени измъчвани от ИДИЛ“, 5 април 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5704bb144.html>; „Фридъм Хауз“, *Свободата по света 2016 г. - Ирак*, 20 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/576be00ac.html>; Общото събрание на ООН, *Доклад на Върховен комисар на ООН за правата на човека*, 27 юли 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55f7f4c74.html>, параграф 31; MRGI, „Насилието срещу жени в иракския конфликт“, февруари 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55b610224.html>, стр. 16.

жените с професии като лекари, адвокати и кандидати за избори, според съобщенията са набелязвани от ИДИЛ за арестуване, изтезания и екзекутиране.⁴⁸

15. Ирак се смята за едно от най-опасните места в света за деца,⁴⁹ като убиването и осакатяването са най-често срещаните форми на насилие срещу деца.⁵⁰ Съобщава се, че ИДИЛ е отговорна за широко разпространеното насилие над деца, включително отвличания, физическо насилие, сексуално насилие, набирането им за войници, телесни наказания и екзекуции.⁵¹ Съобщава се също така, че деца се наемат и използват в подкрепа и бойни действия от въоръжени групировки срещу ИДИЛ, включително от Многонационалните сили (МНС), от сунитски племенни групи, от Кюрдската работническа партия и от други кюрдски въоръжени групировки, както и от групи за самозащита на туркмените и язидите.⁵² Също така деца са ранявани или убивани в резултат от военни операции като се твърди, че те са непропорционално засегнати от влошаващите се хуманитарни условия.⁵³ Според Детския фонд на ООН (УНИЦЕФ) най-малко 3,6 милиона деца в Ирак, или едно на всеки пет, са изложени на сериозен риск от смърт, нараняване, сексуално насилие, отвличане и наемане от въоръжени групи.⁵⁴ Според „Спасете децата“ нападението срещу Мосул заплашва да изложи повече от 600 000 деца на огневата линия, освен ако не бъдат въведени сигурни маршрути и други защитни мерки.⁵⁵
16. Голям, и както се твърди увеличаващ се брой деца, е произволно арестуван по обвинения в тероризъм, като те се държат в изолация в места за лишаване от свобода, полицейски участъци и рехабилитационни центрове на иракското правителство и на властите на РПК, съответно, понякога и за продължителни периоди.⁵⁶ Твърди се също така, че децата са задържани вместо

⁴⁸ NINA, *Източници в рамките на Ниневия: „ДААШ е екзекутирала повече от 800 жени след като пое контрола над Мосул“*, 26 декември 2015 г. <http://bit.ly/1VEjaXV>; „Kvinna till Kvinna“, *Насилие срещу жените в Ирак*, 21 декември 2015 г. <http://bit.ly/1TFlwrw>, стр. 1; UNAMI, *Действащият специален пратеник на ООН, категорично осъжда убийството от ИДИЛ на жените-кандидатки за депутати в Мосул*, 22 август 2015 г., <https://shar.es/1vyJLy>; Общото събрание на ООН, *Доклад на Върховния комисар на ООН за правата на човека*, 27 юли 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55f7f4c74.html>, параграф 32; MRGI, *„Насилието срещу жени в иракския конфликт“*, февруари 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55b610224.html>, стр. 17.

⁴⁹ Детски фонд на ООН (УНИЦЕФ), *„Иракската криза: 3.6 милиона деца, изложени на риск от нарастващото насилие“*, 30 юни 2016 г. <http://uni.cf/29bp84U>.

⁵⁰ СС на ООН, *Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016)*, 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 51; Генерален секретар на ООН, *Децата и военния конфликт: Доклад на Генералния секретар*, 20 април 2016 г., A/70/836-S/2016/360, <http://www.refworld.org/docid/575535f04.html> (по-долу: ГС на ООН, *Децата и военния конфликт: Доклад на Генералния секретар*, 20 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575535f04.html>), параграф 61.

⁵¹ Държавен департамент на САЩ, *Доклад за 2015 г. за трафика на хора - Ирак*, 30 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/577f95f5e.html>; Съвет на ООН за правата на човека, *„Престъпления на ИДИЛ срещу язидите“*, 15 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57679c324.html>, параграфи 90-97; УНИЦЕФ, *„Висока цена за децата: „Насилието унищожават детството в Ирак“*, юни 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/577665304.html> (по-долу: УНИЦЕФ, *„Насилието унищожават детството в Ирак“*, юни 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/577665304.html>), стр. 5; ГС на ООН, *„Децата и въоръжения конфликт: Доклад на Генералния секретар*, 20 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575535f04.html>, параграф 59 UNAMI, *Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 13, 14, 18-19.

⁵² HRW, *„Ирак: „Милициите набират деца“*, 30 август 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57c57bdb4.html>; Държавен департамент на САЩ, *Доклад за трафика на хора през 2016 г. в Ирак*, 30 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/577f95f5e.html>; ГС на ООН, *„Децата и въоръжените конфликти: Доклад на генералния секретар*, 20 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575535f04.html>, параграф. 59; Съвет за сигурност на ООН, *Доклад на генералния секретар за децата и военния конфликт в Ирак*, 9 ноември 2015 г., S/2015/852, <http://www.refworld.org/docid/565fe2094.html>, параграфи 35, 37.

⁵³ Приблизително 4,7 милиона деца, или около една трета от всички деца в Ирак, се смята, че се нуждаят от хуманитарна помощ; УНИЦЕФ, *Насилието унищожават детството в Ирак*, юни 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/577665304.html>, стр. 5.

⁵⁴ Това представлява увеличение от 1,3 милиона деца от началото на 2015 г.; УНИЦЕФ, *„Насилието унищожават детството в Ирак“*, юни 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/577665304.html>, стр. 5.

⁵⁵ „Спасете децата“, *„Предстоящата атака срещу Мосул поставя 600 000 деца на огневата линия“*, 6 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dep4Bg>.

⁵⁶ HRW, *„Насилие над деца, задържани като заплаха за националната сигурност“*, 28 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57a9af7c4.html>; ГС на ООН, *Децата и въоръжени конфликти: Доклад на Генералния*

роднини, заподозрени за участие в терористични актове.⁵⁷

17. В районите в Ирак, които *де факто* са под контрола на ИДИЛ, се твърди, че групировката прилага строгото си тълкуване на шериатските закони, според което доброволни еднополови сексуални актове между мъже представляват нарушение на законите и са наказуеми със смърт.⁵⁸ Твърди се, че увеличаването на насилието и свързаното с това укрепване на недържавните въоръжени групировки също е част от уязвимостта на лицата с различна сексуална ориентация и/или полова идентичност в други части на Ирак, като такива лица, включително деца,⁵⁹ често са подложени, включително техните семейства и близки роднини, на множество форми на насилие от различни държавни и недържавни действащи лица, от по-широки обществени слоеве, от държавни органи, както и от редица въоръжени групировки.⁶⁰

Третиране на цивилни лица, избягали от райони, контролирани от ИДИЛ, в други райони на Ирак.

18. Организации за защита правата на човека и наблюдатели изразяват сериозна загриженост относно третирането на цивилните граждани, които бягат от Мосул и от други райони, държани от ИДИЛ, тъй като ИСС и свързаните с тях сили напредват към възвръщане на териториите.⁶¹ Според доклади ИДИЛ разстрелва или залавя и екзекутира цивилни, опитващи се да избягат от районите под неин контрол; други стават жертва на самоделни взривни устройства, заложени от ИДИЛ по маршрутите за бягство.⁶² Доклади описват, че ИДИЛ

секретар, 20 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575535f04.html>, параграф 60; Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 59; Комитет за правата на детето на ООН (КПД), *Заклучителни наблюдения на комбинираните втори до четвърти периодични доклади за Ирак*, 3 март 2015 г., CRC/C/IRQ/CO/2-4, <http://www.refworld.org/docid/562de4494.html>, параграф 86.

⁵⁷ Съобщава се, че деца са били обвинени от централните органи за „прикриване на терористични актове“; HRW, „Насилие над деца, задържани като залпаха за националната сигурност“, 28 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57a9af7c4.html>.

⁵⁸ Наказанията за мъже, които са обвинени в еднополови сексуални актове, според съобщенията включват изгаряне на живо, обезглавяване, убиване с камъни, разстрел или хвърляне на виновните от високи сгради; НПО „OutRight Action International“, „Хронология на публичните екзекуции за предполагаема содомия от ислямските държавни милиции“, 9 септември 2016 г. <http://bit.ly/1TkMgK7>; Вашингтонски институт, „Вижданията на Ислямска държава за хомосексуалността“, 14 юни 2016 г. <http://bit.ly/28PyQFJ>; СС на ООН, *Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 49; UNAMI, *Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>; Институт за медийни изследвания в Близкия изток (MEMRI), „Кампанията на ИДИЛ за екзекутиране на хомосексуалисти - чрез убиване с камъни, разстрели, хвърляне от покриви, публични изтезания: според законите на шериата, както обясняват влиятелни умерени ислямски проповедници и учени във водещи арабски медии, включително „Ал Джазира“ и телевизията „Al-Aqsa“ на Хамас“, 10 март 2015 г., <http://bit.ly/1xcVH2O>.

⁵⁹ В-к „Naaretz“, „Уебсайт предлага убежище за общността на ЛГБТ в Ирак“, 28 септември 2015 г. <http://bit.ly/1jALD2L>; Комитета за правата на детето на ООН (КПД), *Заклучителни наблюдения по комбинираните втори до четвърти периодични доклади за Ирак*, 3 март 2015 г., CRC/C/IRQ/CO/2-4, <http://www.refworld.org/docid/562de4494.html>, параграф 27.

⁶⁰ „Атаките срещу (...) лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални и интерсексуални хора са извършени като форма на „морално прочистване“ от въоръжените групировки“; ГС на ООН, „Сексуално насилие, свързано с конфликти“: доклад на ГС на ООН 23. март 2015 г., S/2015/203, <http://www.refworld.org/docid/5536100a4.html>, параграф 30. Вж. също сайта „Вашингтон Блейд“ (Washington Blade), „Военни групировки използват социални медии, за да примамват и да убият гейове от иракски произход“, 24 септември 2016 г. <http://bit.ly/2dEOMSv>; Кабу (Caabu), Кабу е домакин на среща с Емир Ашур, основател на първото движение на иракските ЛГБТ+Движението IqaQueer, 28 юни 2016 г. <http://bit.ly/29eT5vL>.

⁶¹ Амнести Интернешънъл, *Ирак: Страхове за безопасността на цивилните лица по време на битката за Мосул*, 17 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dxIMZQ>; Норвежки съвет за бежанци (NRC), „Започна офанзивата за Мосул: 1.2 милиона иракчани сега са в огромна опасност“, 17 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dXP6JT>; ОСНА, *Заместник-генералния секретар по хуманитарните въпроси и координатор за спешната помощ, Стивън О'Брайън - Изявление относно Ирак*, 16 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2edLSQc>; HRW, *Ирак: основни притеснения, свързани с предстоящите сражения за Мосул*, 6 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57f654446.html>; Център за образование за мир в Ирак (EPIC), „Забравената предна линия в Хавиджа, 30 септември 2016 г. <http://bit.ly/2e43bIe>; „Глобален център R2P“, R2P Монитор, брой 29, 15 септември 2016 г., <http://bit.ly/2cJaAK4>, стр. 5.

⁶² „Ал Арабия“ (Al Arabiya), „Бомба на ИДИЛ убива 12 цивилни граждани в Ирак, включително деца, които бягат от

насилствено е преместила хиляди цивилни лица на стратегически места във и около Мосул, където те са изложени на голям риск да бъдат използвани като човешки щитове.⁶³

19. Мъже и момчета на около 14 години, бягащи от райони, държани от ИДИЛ, редовно са разделяни от техните семейства, като от тях се изисква да преминават строга проверка за сигурност от ИСС и свързаните с тях сили в местата за проверка на сигурността, които се намират в сборни пунктове близо до фронтната линия, в контролно-пропускателни пунктове в импровизирани съоръжения като училища или фабрики или в специални приемни или транзитни центрове. Процедурите за проверка често не подлежат на съдебен надзор.⁶⁴ Местата за проверка не рядко предлагат силно ограничени пространства, сянка, храна, вода, хигиена, санитарни условия и здравни грижи⁶⁵ и често се намират близо до фронтните линии.⁶⁶ Макар че някои от тях са освобождавани в рамките на няколко дни, за други се

Хавиджа“, 6 ноември 2016 г. <http://ara.tv/v8hgk>; СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 44; HRW, „Ирак: ИДИЛ застрашава гражданите в Мосул и Хавиджа“, 23 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/582084b84.html>; „Гардиан“, „Цивилни граждани от Мосул се стягат за шурм, тъй като иракските въоръжени сили се опитват да си вземат обратно крепостта на ИДИЛ“, 15 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2eerJOj>; ВКБООН, „Атаката срещу Мосул води до нарастващо разселване в Ирак“, 21 септември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57e2b29219.html>; Иракска обсерватория за човешките права, „Иракското правителство все още мълчи за хуманитарната криза в Хавиджа“, 19 септември 2016 г., <http://bit.ly/2d9cDs9>; АФП, „ИД убива хора, опитващи се да избягат от иракски град: официални представители“, 5 август 2016 г. <http://bit.ly/2dUmP6b>; Амнести Интернешънъл, „Бягство от Фалуджа“, 28 май 2016 г. <http://bit.ly/2ejzLoT>; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 9, 20.⁶³ ВКПЧООН, „Зезд настоява за съсредоточаване на вниманието върху правата на жертвите, имайки предвид „шокираща“ брой цивилни, страдащи в Ирак“, 11 ноември 2016 г. <https://shar.es/1Iy59i>; HRW, Ирак: „Опасно използване от ИДИЛ на „човешки щитове“, екзекуции“, 4 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5820826b4.html>; ОНСНР, Пресконференции за Ирак, 4 ноември 2016 г. <https://shar.es/1lCfYo>; Генерален секретар на ООН, изказване на Адама Диенг (Adama Dieng), Специален представител на Генералния секретар за предотвратяване на геноцида, относно положението във и около Мосул (Ирак), 1 ноември 2016 г., <http://bit.ly/2fyur1q>; ОНСНР, Битката за Мосул: ИДИЛ прокужда хиляди цивилни от домовете им и изпълнява стотици екзекуции, 28 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582084b84.html>.

⁶⁴ „Проверката на сигурността по принцип е разумна и оправдана мярка за гарантиране на безопасността и сигурността на населението, включително и на разселените лица, но управлението на процеса на проверка на сигурността поражда редица опасения относно закрилата и рисковете за вътрешно разселените лица, които включват изчезвания, продължителни задържания, експлоатация и насилие“; ВКБООН, Актуална седмична информация за защитата в Мосул, 29 октомври - 4 ноември, 2016, 4 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fsroVl>. „Мъжете и момчетата, бягащи от територии, държани от ИДИЛ, са задържани от РПК за неопределен период от време дори след като преминават първоначална проверка за сигурност за възможни връзки с ИДИЛ от силите за сигурност на РПК. На тях им се отказва достъп до адвокати и са задържани, понякога със седмици, даже да не са конкретно подозирани за престъпление, докато властите на КРГ проведат допълнителни проверки за тяхната сигурност. Единственото правно основание за задържане съгласно националното законодателство е конкретно подозрение за извършване на престъпление, посочено в наказателния кодекс, а лицата следва да бъдат задържани само съгласно правилата на наказателното правосъдие“; HRW, KRG: „Мъже и момчета, бягащи от сраженията, са задържани произволно“, 27 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582083564.html>. Вж. също IRIN (Новинарска агенция), „Мониторинг на Ислямска държава в Ирак: Неточна наука“, 10 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/582973ed4.html>; HRW, Ирак: задържани 37 мъже, бягащи от сраженията, 10 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5825fb8f4.html>; „Амнести интернешънъл“, „Разселени иракчани насилвани от милициите и правителствените сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 32-36; ОСНА, Хуманитарен бюлетин Ирак, юли - август 2016 г., 29 август 2016 г., <http://bit.ly/2duUdAQ>, стр. 2; „Амнести Интернешънъл“, „Ирак: Стотици хиляди повече изложени на риск от разселване предизвикват нова хуманитарна криза“, 16 август 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57b86e874.html>; ОСНА, Фонда за хуманитарна помощ Флеш Апийл (Flash Appeal) за Мосул, 20 юли 2016 г. <http://bit.ly/2d9dZTv>, стр. 2, 3; NRC/Център за мониторинг на вътрешното разселване (IDMC), „В търсене на безопасност“, юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/582098104.html>, стр. 8, 11.

⁶⁵ „Амнести интернешънъл“, „Разселени иракчани насилвани от милициите и правителствените сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 8, 33, 35-36; ОСНА, Хуманитарен бюлетин Ирак, юли - август 2016 г., 29 август 2016 г., <http://bit.ly/2duUdAQ>, стр. 2; „Амнести Интернешънъл“, „Ирак: Актуализирана информация (Flash Update), 8 август 2016 г., <http://bit.ly/2dN3K5K>, стр. 2; NRC/IDMC, „В търсене на безопасност в Ирак“, юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582098104.html>, стр. 11.

⁶⁶ Например, съобщава се, че на 18 август 2016 г. фабрика за торове на север от Байджи, използвана като място за мониторинг, е ударена от минохвъргачки, убивайки 14 и ранявайки 35 души, включително над 20 вътрешно разселени лица. Въпреки че след инцидента обектът е временно затворен, по време на писането на настоящото, той продължава да работи; Информация на ВКБООН, ноември 2016 г.; СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 57. Вж. също

съобщава, че са били държани седмици или месеци преди да бъдат освободени или че са били прехвърлени в ареста на съответните служби за сигурност.⁶⁷

20. ООН и организациите за защита правата на човека са документирали широко насилие, извършвано от елементи на Многонационалните сили (МНС), а в някои случаи и от ИСС, срещу бягащи цивилни лица, по-специално мъже и момчета - сунитски араби, които често се възприемат като подкрепящи ИДИЛ, независимо от наличието или липсата на доказателства, свързващи дадено лице с ИДИЛ. Съобщаваното насилие включва произволни арести, отвличания, физическо насилие, принудително изчезване, масови убийства и обезобразяване на трупове,⁶⁸ включително например по време на военните операции за възвръщането на град Фалуджа (Ал-Анбар) и околните райони от ИДИЛ през май/юни 2016 г. Стотици мъже и момчета, според съобщенията, продължават да са изчезнали, след като са били задържани от силите, свързани с МНС.⁶⁹ Медиите също така съобщават за палежи и плячкосване, след като силите, присъединили се към МНС, са влезли във Фалуджа.⁷⁰ Въпреки публичните съобщения на иракските власти относно търсенето на отговорност от лицата, участвали в насилие срещу цивилни граждани, често остава неясно дали са проведени разследвания, или са започнати съдебни преследвания.⁷¹

NR/IDMC „В търсене на безопасност в Ирак“, юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/582098104.html>, стр. 11.

⁶⁷ Според HRW мъжете и момчетата, бягащи от Мосул и Хавиджа (Киркук) в зони, контролирани от РПК, са били произволно задържани от кюрдските сили за сигурност за неопределени периоди дори след преминаване през първоначалните проверки за сигурност; HRW, РПК: „Мъже и момчета, бягащи от сраженията, са задържани произволно“, 27 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582083564.html>. Вж. също HRW, „Ирак: задържани 37 мъже, бягащи от сраженията“, 10 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5825fb8f4.html>; „Амнести интернешънъл“, „Разселени иракчани насилвани от милициите и правителствените сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 8, 33, 36. Относно третирането на задържаните по Закона за борба с тероризма вж. по-долу. 28.

⁶⁸ „Амнести интернешънъл“, „Разследване на съобщения за „хладнокръвни“ изтезания и убийства на селяни от иракските сили край Мосул“, 10 ноември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5825cd834.html>; HRW, „Ирак: задържани 37 мъже, бягащи от сраженията“, 10 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5825fb8f4.html>; Асошиейтед прес, „Иракчани разпространяват за какво правосъдие призовават те спрямо предполагаеми бойци“, 26 октомври 2016 г., <http://apne.ws/2fQhjnq>; „Амнести интернешънъл“, „Разселени иракчани, насилвани от милициите и правителствените сили“, 18 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>; HRW, Ирак: забрана за милиции, известни с насилие, от Мосулската операция, 30 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57a05c064.html>; Амнести интернешънъл, Ирак: властите са длъжни да застанат на мястото си на фона на твърденията за изтезания и смъртни случаи при задържаня, 8 юни 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57590c6c4.html>; СС на ООН, Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 51.

⁶⁹ Точният брой мъже и момчета, които продължават да са изчезнали и/или убити според съобщенията, е неясен и HRW предупреждава, че „След операцията във Фалуджа правителството на ал Абади отказа да публикува каквато и да е информация за броя на убитите и задържаните по време на и след операцията, въпреки многобройните искания на Хюман Райтс Уоч“; HRW, Ирак: основни притеснения, свързани с предстоящите сражения за Мосул“, 6 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57f654446.html>. Вж. също „Амнести Интернешънъл“, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>; HRW, Ирак: разследване за насилие във Фалуджа се държи в тайна, 7 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/577e2e304.html>.

Независимо от това, ООН и организациите за защита правата на човека съобщават, че те наброяват стотици. Комисия, създадена на 9 юни 2016 г. от губернатора на Ал Анбар и провинциалния съвет на Ал Анбар, установява, че 49 души са били убити и 634 души продължават да са безследно изчезнали, след като са избягали от военните действия във Фалуджа и са се предали в ръцете на МНС. Комисията също така е констатирала, че задържаните са били подложени на множество изтезания; Новини от ООН, Ирак: приоритетите за реформа в сигурността и държавен контрол над въоръжените групи на „критичен кръстопът“, казва специалният пратеник на ООН, 15 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/578cd2b440c.html>; СС на ООН, Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 5 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5784de404.html>, параграф 39; ОНЧР, „Зеид осъжда зверствата на ИДИЛ в Ирак, настоява за освобождаване на стотици отвлечени след бягството им от Фалуджа“, 5 юли 2016 г. <https://shar.es/1ZOEzW>. Вж. също Ройтерс, „Специален доклад: съобщенията за кланета показват неспособността на САЩ да обуздаят иракските милиции“, 23 август 2016 г. <http://reut.rs/2bDkQTE>; Ал Джазира, „Цивилни от Фалуджа: милициите се редуваха да ни изтезават“, 16 юни 2016 г. <http://aje.io/34ph>.

⁷⁰ Ройтерс, „Иракските шиитски бойци пораждат тревога в сунитите от Фалуджа“, 3 юли 2016 г. <http://reut.rs/29gTmAp>; Асошиейтед прес, „Изгорени домове и грабежи в иракския град след поражението на милициите“, 27 юни 2016 г. <http://apne.ws/2e7UcoF>.

⁷¹ СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г.,

21. Предвид масовото преместване на хора от конфликтните зони в относително по-безопасни райони на страната от 2014 г. насам и съответните високи равнища на хуманитарни нужди в много от тези райони, местните власти въвеждат все повече строги ограничения за влизане и пребиваване, включително между другото, изисквания за спонсорство (поръчителство).⁷² Изискванията за достъп и пребиваване се различават в отделните провинции, а понякога и между отделните райони в рамките на една и съща провинция. По време на изготвянето на настоящите позиции, се твърди, че местните власти в няколко района поддържат почти пълна забрана за влизане на лица, избягали от конфликтни зони, включително провинциите Багдад, Бабел и Кербала. Повечето други провинции позволяват влизането/пребиваването на вътрешно разселени лица при все по-строги условия, като изискванията варират от район до район, но често включват нуждата от спонсорство, регистрация в местните власти и разрешение за достъп от различни служби за сигурност.⁷³ Тези разпоредби засягат най-вече сунитски араби и сунитски туркмени, бягащи от районите, държани от ИДИЛ, които се считат за заплаха за сигурността и на които често се отказва достъп и пребиваване в относително сигурни райони въз основа на множество и дискриминационни критерии.⁷⁴ Съобщава се, че ограниченията за достъп, използвани от контролно-пропускателните пунктове, невинаги са ясно дефинирани и/или изпълнението може да варира или да бъде подложено на внезапни промени, в зависимост най-вече от ситуацията със сигурността. Изискванията за спонсорство

<http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 46; Амнести Интернешънъл, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 7-8, 24-25, 27; HRW, *Iraq: основни притеснения, свързани с предстоящите сражения за Мосул*, 6 октомври 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/57f654446.html>; HRW, *Ирак: разследване за насилие във Фалуджа се държи в тайна*, 7 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/577e2e304.html>; Амнести Интернешънъл, *Ирак: властите са длъжни да застанат на мястото си на фона на твърденията за изтезания и смъртни случаи при задържания*, 8 юни 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57590c6c4.html>.

⁷² „Специалният докладчик е получил смущаващи сведения за вътрешно разселени лица, които са изправени пред ограничения на движението им и им е забранявано влизане в сигурни райони въз основа на тяхната етническа или религиозна идентичност или място на произход. (...) Някои провинции отказват достъп на вътрешно разселени лица или им разрешават само транзитно преминаване“; Съвет на ООН по правата на човека, доклад на специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграф 40. „Процедурите за влизане се решават на ниво провинция, поради което вътрешно разселените лица, търсещи убежище в друга провинция, различна от тази от която произхождат, са изправени пред риска да бъдат задържани на контролно-пропускателните пунктове или да им бъде отказан достъп, тъй като политиката на провинцията се е променила. През последните 18 месеца всички приемащи провинции реагираха спорадично на движението на хора през техните граници“; MRGI, „Кризата с разселените в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 19. „Достъпът до безопасност за вътрешно разселените лица продължава да бъде предизвикателство в цял Ирак. Достъпът до много от иракските провинции продължава да зависи от спонсорството и много семейства не могат да прекосяват контролно-пропускателните пунктове и засядат на границите на провинцията“; ВКБООН, *Ирак: Оперативна актуализация на ВКБООН за вътрешно разселените лица*, 1-30 ноември 2015 г., 30 ноември 2015 г., <http://bit.ly/1kllhMB>, стр. 2. Вж. също NRC/IDMC, *В търсене на безопасност в Ирак*, юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582098104.html>; UNAMI, *Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 20.

⁷³ Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. За информацията относно изискванията за достъп и пребиваване в Багдад, приложими за сунитските араби от предишни или понастоящем държани от ИДИЛ райони, вж. ВКБООН, *Релевантна текуща оперативна информация за оценка на алтернативата за наличие на вътрешен полет или за преместване (IFA/IRA) в Багдад на араби сунити от райони, контролирани от ИДИЛ*, май 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/575537dd4.html>, стр. 11-12. Допълнителна текуща оперативна информация относно изискванията за достъп и пребиваване в различни части на Ирак ще бъде на разположение на Refworld, www.refworld.org.

⁷⁴ „Въпреки че членове на всички иракски етнически и религиозни общности са сред тези, които са разселени, ограниченията за движение се налагат почти изключително на сунитските арабски вътрешно разселени лица от иракските сили за сигурност, от милициите на МНС в Централен Ирак и от кюрдските власти в Иракски Кюрдистан (КР-И) и спорните територии в северната част на страната. (...) [Такива ограничения] се налагат на вътрешно разселените сунити араби, които като цяло изглежда се считат за потенциално свързани или подкрепящи ИД“; Амнести Интернешънъл, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 55. Вж. също Държавен департамент на САЩ, *Годишни доклади за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 38; ОНЧР, „Ирак и международната общност трябва да засилят закрилата на вътрешно разселените, тъй като кризата се задълбочава“ - експерт на ООН, 19 май 2015 г. <https://shar.es/1Y48hM>.

в Ирак обикновено нито са основани на закона, нито са обявени официално. Те са обект на чести, нерядко произволни промени, което влияе негативно върху свободата на движение на вътрешно разселените лица и възможността за достъп до относително безопасни райони. Изпълнението на изискванията за спонсорство варира от един контролно-пропускателен пункт до друг контролно-пропускателен пункт и от офицер до офицер. Дори ако дадено лице удовлетвори всички посочени изисквания за спонсорство, достъпът до район с относителна безопасност не е гарантиран, като дори на лица със сериозни медицински проблеми е бил отказван достъп. По-специално, етнически и междурелигиозни съображения могат да определят дали да се даде или да се откаже достъп. Изискванията за спонсорство и липсата на яснота по отношение на неговия обхват и приложимите процедури е възможно да изложат ВРЛ на експлоатация и насилие, включително сексуално и свързано с пола насилие, тъй като някои спонсори могат да поискат пари или „услуги“, за да станат поръчители на дадено лице.⁷⁵ Докладите показват, че лицата, които търсят безопасност, могат да бъдат блокирани без достъп до основни публични услуги, тъй като входните контролно-пропускателни пунктове са затворени или защото им е отказан достъп до определени райони.⁷⁶

22. Все повече вътрешно разселените лица са препятствани да влизат в градски райони и са премествани, понякога против волята им, в лагери, където ограниченията за свободата им на движение се налагат по начин, който е непропорционален на каквато и да е легитимна загриженост, включително на тази, свързана със сигурността.⁷⁷ В резултат на това тези, които бягат, често са принудени да остават във или в близост до района на конфликта.⁷⁸ Сунитски арабски семейства съобщават също така, че са били насилствено преместени от кюрдските

⁷⁵ Информация на ВКБОООН, ноември 2016 г. „Процедурите на контролно-пропускателните пунктове често са реактивни в това, че показват тенденция да стават по-ограничителни по време на нови вълни на разселване след даден инцидент. Една седмица документите само на един член на семейството може да са достатъчни, за да бъде разрешено влизане на цялото семейство, а през следващата седмица на цялото семейство може да бъде отказано влизане, ако само едно лице няма документ за самоличност. Допълнително усложнение е, че процедурите за проверка могат да се различават и между различните служители на контролно-пропускателните пунктове. Според вътрешно разселени лица, влизането може да е в зависимост от чист късмет“; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 19. Вж. също ВКБОООН, Актуална седмична информация за защитата в Мосул, 29 октомври - 4 ноември, 2016 г., 4 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fsroVI>; Държавен департамент на САЩ, Годишен доклад за Ирак за 2015 г. - Ирак, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 38.

⁷⁶ СС на ООН, Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 58; Съвет на ООН по правата на човека, „Доклад на специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица“, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграфи 41, 43.

⁷⁷ В резултат от ограниченията на придвижване достъпът на вътрешно разселените лица до основни публични услуги и икономически възможности е сериозно ограничен. „В частност, вътрешно разселените лица - сунитски араби, се сблъскват с произволни и дискриминационни ограничения на свободата си на движение както в централен Ирак, така и в района на Иракски Кюрдистан. За да могат да отидат от лагерите в съответния град, те трябва да преминават през безброй бюрократични процедури, които са различни в различните провинции и изглежда се променят по прищявка на длъжностните лица и военните на контролно-пропускателните пунктове. Много от тях се нуждаят от специално разрешение, просто за да напуснат лагера за важно медицинско лечение“; „Амнести Интернешънъл“, „Иракчани, избягали от управлението на ИД, са изправени пред мъчително бъдеще“, 19 август 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57b867294.html>. Вж. също ВКБОООН, Актуална седмична информация за защитата в Мосул, 29 октомври - 4 ноември, 2016 г., 4 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fsroVI>; Амнести Интернешънъл, Ирак: „Страхове за безопасността на гражданите, попаднали под кръстосан огън и използвани от ИД като човешки щит“, 27 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/581c92474.html>; „Амнести Интернешънъл“, „Разселени иракчани насилвани от милициите и правителствените сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, pp. 8-9, 59; UNHCR, Ирак: Седмична актуализирана информация (Flash Update) за последни събития, 2 юни 2016 г. <http://bit.ly/2el3ngo>, стр. 2; СС на ООН, Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 55; IRIN (Новинарска агенция), „Иракчани избягали от Ислямска държава само за да бъдат задържани“, 27 април 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5731837a4.html>; ВКБОООН, ВКБОООН загрижен за ограниченията спрямо разселените иракчани в лагерите, 11 март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56e66c924.html>.

⁷⁸ СС на ООН, Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 5 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5784de404.html>, параграфи 49-50; СС на ООН, Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 64.

сили за сигурност от родните им градове и села, като се е твърдяло, че това е за тяхна безопасност, тъй като се намират в непосредствена близост до фронтната линия.⁷⁹

Третиране на цивилни лица в райони, които преди са били под контрола на ИДИЛ

23. В районите, възвърнати от ИДИЛ, се твърди, че сили, свързани с МНС, племенни групи и кюрдските сили за сигурност, са участвали в множество репресивни действия срещу жители - сунитски араби и туркмени, както и срещу завръщащи се лица, поради тяхна реална или предполагаема подкрепа или принадлежност към ИДИЛ.⁸⁰ Насилието, за което се съобщава, включва произволни арести и отвлечения, принудително изчезване, убийства без присъда, принудително изселване и плячкосване, умишлено изгаряне и разрушаване на домове, магазини и джамии, а в някои случаи и съзнателно унищожаване на цели села.⁸¹ В района на Синджар (Ниневия) се твърди, че групи за самозащита на язидите също са били замесени в ответни атаки срещу цивилни сунитски араби, включително жени и деца.⁸²

⁷⁹ „Амнести Интернешънъл“, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 61; ВКБООН, Ирак: Актуализирана информация (Flash Update) за ситуацията в Мосул, 11 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dkj0sz>; ВКБООН, Ирак: Седмична Актуализирана информация (Flash Update) за последните събития, 9 юни 2016 г. <http://bit.ly/2eigAvO>; ВКБООН, ВКБООН загрижен за ограниченията спрямо разселени иракчани в лагерите, 11 март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56e66c924.html>.

⁸⁰ Изследователи от „Амнести Интернешънъл“ „интервюираха местни официални лица и очевидци, включително и селяни, които описват как членовете на милицията Sab'awi Tribal Mobilization (Hashd al-'Ashairi) са провеждали наказателни нападения за отмъщение. Жителите, подозирани, че имат връзки с ИС, са бити с метални пръти и им е пускан електрически ток. Някои от тях са били връзвани за предния капак на автомобили и показано прекарвани по улиците или са поставяни в клетки“; Амнести Интернешънъл, Ирак: Племенна милиция измъчвала задържани за отмъщение при атаките в настъплението към Мосул, 2 ноември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582084064.html>. „Силите Пешмерга от Регионалното правителство на Кюрдистан (РПК) и кюрдските милиции в северен Ирак са съборили с булдозери, изгорили и опожарили хиляди домове в очевидни усилия да изкоренят арабските общности като отмъщение за предполагаемата им подкрепа за така наречената Ислямска държава (ИД)“; Амнести Интернешънъл, „Северен Ирак: Сателитни снимки подкрепят доказателствата за умишлени масови разрушения в арабски села, контролирани от Пешмерга“, 20 януари 2016 г., <http://bit.ly/2dUayOT>. „След като ИСС и МНС си възвърнаха райони от град Байджид, провинция Салах ал-Дин, от ИДИЛ, на 18-19 октомври [2015], се твърди, че МНС са унищожили и изгорили публични и частни имоти. (...) Твърди се, че МНС продължават да палят къщи на жители, за които смятат, че са свързани с ИДИЛ. (...) Твърди се, че МНС считат, че всички жители на подрегиона са свързани с ИДИЛ“; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 26-27. Вж. също ОСНА, Преглед на хуманитарните нужди за 2016 г., ноември 2015 г. <http://bit.ly/1RoAqvO>, стр. 7 и по-долу „ВРЛ се завръщат и завръщат от чужбина“.

⁸¹ „Повече от 1 000 задържани, включително и такива на 15-годишна възраст, се държат без обвинения в ужасни условия в импровизирани центрове за задържане в провинция Анбар, западно от Багдад (...). Задържаните са грабнати от улиците или от домовете им, когато иракските сили си възвърнаха родните им градове, заподозрени в сътрудничество с въоръжената групировка, наречена Ислямска държава (ИД), често само защото са останали в градове и села под контрола на ИД“; Амнести Интернешънъл, Ирак: Повече от 1000 души, държани в ужасяващи условия в центровете за борба с тероризма в Анбар, 3 май 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582099c54.html>. „Доклади сочат, че иракските сили за сигурност, кюрдските сили за сигурност и техните съответни милиции са отговорни за грабежи и унищожаване на имущество, принадлежащо на сунитските арабски общности, за принудителни изселвания, отвлечения, незаконно задържане, а в някои случаи и за убийства без съд“; ОНЧР, Последен пресбрифинг: Ирак/Дискриминация и насилие, 4 декември 2015 г. <https://shar.es/1G10WJ>. Вж. също HRW, „Ирак: забрана за милиции, известни с насилие, от Мосулската операция, 30 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57a05c064.html>; Амнести интернешънъл, „Прокудени и прогонени: принудително разселване и умишлени разрушения в Северен Ирак“, 20 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a0800f4.html> (по-долу: „Амнести Интернешънъл“, „Принудително разселване и умишлени разрушения в Северен Ирак“, 20 януари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56a0800f4.html>); Пресцентър на ООН, „ИДИЛ може да е извършила геноцид и военни престъпления в Ирак“, съобщава докладът на ООН по правата на човека, 20 март 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/550c12104.html>; СС на ООН, Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 26 януари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 51; HRW, „Разрушителни последици: насилие от милиции след възвръщането на Тикрит от Ирак“, 20 септември 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/55ffdbd64.html>; HRW, „След освобождението дойде разрушението: иракските милиции и последиците от Америка“, 18 март 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/550c33b84.html>.

⁸² СС на ООН, Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233, (2015), 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 54; „Амнести Интернешънъл“, „Принудително разселване и умишлени разрушения в Северен Ирак“, 20 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a0800f4.html>, стр. 21-30; ОНЧР, Последен пресбрифинг: Ирак/Дискриминация и насилие, 4 декември 2015 г. <https://shar.es/1G10WJ>; „Niqaash“ (Интернет сайт), „Разрушения, палежи, кръвопролития: милициите на язидите признават умишленото

24. Съобщава се, че в райони, възвърнати от ИДИЛ, са забелязани случаи на междуплеменно и вътрешно насилие, тъй като някои сунитски арабски племена, или части от тях, може да са застанали на страната на ИДИЛ, докато други са останали настрана или са се борили срещу групировката.⁸³ Членове на сунитски арабски семейства или племена, известни или подозирани, че са сътрудничили на ИДИЛ, са били подложени на извънсъдебни форми на правосъдие от племена или семейства, които се противопоставят на ИДИЛ.⁸⁴
25. Според докладите местните власти, силите за сигурност и племената в няколко области са наредили да бъдат изгонени и експулсирани цели семейства от техните родни места, заради реалната или предполагаема принадлежност към ИДИЛ.⁸⁵ Освен това лица, семейства или племена, за които има съмнения, че са били свързани с ИДИЛ, са препятствани да се завърнат в района си на произход.⁸⁶ В някои случаи кюрдските сили за сигурност и силите, свързани с

унищожаване на арабски села в Ирак“, 30 юли 2015 г. www.niqash.org/+qnpnpn.

⁸³ „Ню Йорк Таймс“, „Война между братя в Ирак: „Ще го убия със собствените си ръце“, 18 юни 2016 г. <http://nyti.ms/1WUui6I>; „Център Карнеги за Близкия изток“, „Трудностите пред сунитите в Ирак“, 3 март 2016 г., <http://ceip.org/1njaN7R>; „Niqash“, „С изтеглянето на екстремистите от Салах ад-Дин, иракските племена настояват за правосъдие“, 22 октомври 2015 г. www.niqash.org/+05803; ISW, Доклад за ситуацията в Ирак: 28-30 юли, 30 юли 2015 г., <http://bit.ly/1Y459Ec>; „Niqash“, „Иракските племена не са единни относно екстремистите - възможно е да вземе превес кървавото племенно правосъдие“, 6 ноември 2014 г. www.niqash.org/+j5ob0.

⁸⁴ Племената обикновено разрешават спорове в съответствие с племенните обичаи. Обикновено племената първо търсят разрешаване чрез помирение и плащане на финансова компенсация - „кръвнина“ - на семейството на жертвата („fast“ или „diyu“) в случаи на убийство, физическо увреждане и нараняване или загуба на имущество. Пострадалото лице от своя страна се отказва от правото на възмездие. Само когато племената не успеят да разрешат споровете помежду си с мирни средства, такива конфликти се превръщат в кръвопролития, които могат да доведат до дълги периоди на разплата и отмъщение. Според докладите тези традиционни форми на правосъдие са подложени на силно натоварване с оглед на множеството и тежки престъпления, извършени от лица, свързани с ИДИЛ. Според Лиз Гранде, координатор на ООН по хуманитарните въпроси в Ирак, „Много от племенните механизми, използвани от общностите за управление на социалното напрежение и за насърчаване на помирието, са претоварени“. В резултат на това страните могат да се обърнат към насилствено възмездие срещу онези, за които се счита, че са застанали на страната на ИДИЛ; „Лос Анджелис Таймс“, „В Ирак - наказания за семейни връзки с Ислямска държава и компенсации за жертви на насилието“, 9 октомври 2016 г., <http://fw.to/GRpniPT>. Относно различните етапи от разрешаването на племенните спорове вж. Хайдер Ала Хамуди (Haider Ala Hamoudi), Уше Х. Ал-Шараа (Wasfi H. Al-Sharaa) и Акел Ал-Дахан (Aqeel Al-Dahhan), „Решаване на споровете в държавното и племенното право в южната част на Ирак: към кооперативен модел на плурализъм“, Питсбъргски университет, Серия от правни проучвания и изследвания, Работен документ № 2015-09, 30 март 2015 г. <http://bit.ly/2fHbVtT>; Институт за Близкия изток, „Племенният закон и помирието в новия Ирак“, Списание „Близък изток“, том 65, зимата на 2011 г. <http://bit.ly/1Ot7eTM>, стр. 14-17.

⁸⁵ Според съобщения, през септември 2016 г. местните власти в район Хийт (Heet) (провинция Ал Анбар) са разпоредили на семейства, подозирани, че са били свързани с ИДИЛ, да напуснат района в срок от 72 часа. Домовете на онези, които не са напуснали, са били атакувани, докато домовете на онези, които са напуснали, са били унищожени или дадени на семейства на жертви на ИДИЛ като обезщетение. Съобщава се, че прогонените семейства са се преместили в провинция Ал-Анбар, включително и в района на Ал Каим, който остава под контрола на ИДИЛ, докато някои, страхуващи се от възмездие, ако останат в Ирак, са преминали в Сирия; Информация на ВКБООН, ноември 2016 г.; ВКБООН, Ирак: Актуализирана информация (Flash Update), 1 септември 2016 г. <http://bit.ly/2dG2GkQ>, стр. 2. „На 26 юли [2016 г.], например, провинциалният съвет на Бабел приема решение за разрушаване на домовете на лица, осъдени за членство в ИДИЛ и насилствено изгонване на членовете на техните семейства от провинцията. На 30 август провинциалният съвет на Салах ад-Дин приема решение за насилствено изгонване от провинцията на всички семейства на лица, заподозрени във връзки с ИДИЛ, за срок от 10 години и за предотвратяване на завръщането на тези извън провинцията, ако член на семейството е замесен с ИДИЛ“; СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 47. Вж. също „Лос Анджелис Таймс“, „В Ирак - наказания за семейни връзки с Ислямска държава и компенсации за жертви на насилието“, 9 октомври 2016 г. <http://fw.to/GRpniPT>; „Иракска обсерватория за човешките права“, „Разселени лица в Салах ад-Дин, изправени пред насилствен трансфер или възпрепятствани да се завърнат в градовете си“, 2 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dwtof1>; „The New Arab“, „Иракските милиции, обвинени в разселване на гражданите в освободения от ИД град“, 13 август 2016 г., <http://bit.ly/2dTEgTW>; Niqash, „С изтеглянето на екстремистите от Салах ад-Дин, иракските племена настояват за правосъдие“, 22 октомври 2015 г. www.niqash.org/+05803; Niqash, „Моят син избяга обратно в Ислямска държава, сега живее в ада“, 10 септември 2015 г. www.niqash.org/+akof0.

⁸⁶ В някои случаи цели села и градове са подозирани за принадлежност към ИДИЛ; „Амнести Интернешънъл“, „Принудително разселване и умислени разрушения в Северен Ирак“, 20 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a0800f4.html>, стр. 6-7. Вж. също, Niqash, „Иракските полиции на Анбар: Между ИДИЛ и твърдата земя“, 1 ноември 2016 г., <http://bit.ly/2eNT6tX>; Държавен департамент на САЩ, Доклад за 2015 г. за международните религиозни свободи - Ирак, 10 август 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57add86b59.html>; Al-Monitor, „Разселени иракчани все още чакат да се завърнат вкъщи“, 24 юни 2015 г. <http://almon.co/2ghm>.

МНС, също са обвинявани в умишлено унищожаване на сунитски арабски и сунитски туркменски села в знак на репресия и/или за предотвратяване на завръщането в тях, с оглед да се консолидира контролът върху даден район.⁸⁷ Например, на цялото население на сунитския арабски град Юрф Ал Сахр (Jurf Al-Sakhr) (провинция Бабел, което се смята, че е 70 000 до 80 000 души) е било забранено от ИСС и силите, свързани с МНС, да се завърне. Твърди се също така, че членове на милиции са видени да палят домове в града, след като той беше превзет от ИДИЛ в края на октомври 2014 г.⁸⁸ Местните власти и племена също така са забранили завръщането на семейства или племена, идентифицирани като свързани с ИДИЛ.⁸⁹

Третирането на цивилни граждани от места, контролирани преди или сега от ИДИЛ, в зони под контрола на централното правителство или РПК

26. Твърди се, че изгонването на голям брой сунитски араби, които са вътрешно разселени лица, води до увеличаване на межкултурното напрежение в районите, в които се намират,⁹⁰ и до нарастващи съмнения към тези вътрешно разселени лица, които поначало се подозира, че са свързани или че симпатизират на ИДИЛ.⁹¹ Според докладите някои политици и служители на сигурността многократно твърдели, че сред вътрешно разселените лица има и бойци от ИДИЛ и/или че съществува връзка между притока на вътрешно разселените лица и увеличаването на инцидентите, свързани със сигурността, като по този начин се допринася за засилване на вече съществуващите негативни възприятия спрямо вътрешно разселените лица.⁹² В Ал-

⁸⁷ „Амнести Интернешънъл“, „Разселени иракчани насилвани от милициите и правителствените сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 9, 17, 18, 58-59, 61; СС на ООН, Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 48; Съвет на ООН по правата на човека, Доклад на специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграфи 48, 49; МРРБ, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 22; Амнести интернешънъл, „Принудително изселване и умишлени разрушения в Северен Ирак“, 20 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a0800f4.html>, стр. 5; HRW, Иракски Кюрдистан: Араби се разселват, заграждат се с кордони, задържат се, 26 февруари 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/54f046494.html>. Вж. също по-горе „Третиране на цивилни лица в райони, които преди са били под контрола на ИДИЛ“.

⁸⁸ Градът Юрф ал-Сахр (преименуван след освобождаването му на Юрф Ал-Насър) е под контрола на ИДИЛ от юни до края на октомври 2014 г. Вж. „Размисли за Ирак“, „Повечето завръщания водят до лек спад на разселените в Ирак“, 20 септември 2016 г. <http://bit.ly/2e32daD>; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 12; „Размисли за Ирак“, „Прочистването в иракските градове Юрф Ал Сахр, Бабел и неговото въздействие“, 15 януари 2015 г., <http://bit.ly/2dZueUk>; Ройтерс, „Специален доклад: „Поглед отвътре на зоните с убийства в Ирак“, 17 декември 2014 г., <http://reut.rs/1uS4Knd>; „Ню Йорк Таймс“, „Сунитите се страхуват от постоянно разселване от иракски град“, 5 декември 2014 г., <http://nyti.ms/1G1r6ux>.

⁸⁹ Например, „Близко до Тикрит, който ИСС превзеха обратно от ИДИЛ, юбирусите от Алам (Jubiris of Alam), които се противопоставяха на ИДИЛ, се опитват да предотвратят завръщането на други сунити от племето Албу Айил по домовете им за обвинения в сътрудничество с ИДИЛ“; ISW, Доклад за ситуацията в Ирак: 28-30 юли, 30 юли 2015 г. <http://bit.ly/1Y459Ec>. Вж. също Niqash, „Моят син избяга обратно в Ислямска държава, сега живее в ада“, 10 септември 2015 г. www.niqash.org/+akof0; „Ал Монитор“, „Разселените иракчани все още чакат да се завърнат у дома“, 24 юни 2015 г. <http://almon.co/2ghm>.

⁹⁰ Проектът ACAPS, Тематичен доклад: Разселването в Иракски Кюрдистан, Ирак, 24 август 2016 г. <http://bit.ly/2e9P52l>, стр. 3, 4-5; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 25; ОСНА, План за хуманитарна реакция в Ирак 2016, декември 2015 г. <http://bit.ly/1U3LFAI>, стр. 29.

⁹¹ „(...) вътрешно разселените лица от Анбар страдат от тормоз и дискриминация, основаващи се на тяхната сунитска идентичност (и следователно по принцип подозирани за принадлежност/подкрепа на ИДИЛ)“; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 11. „Но новодошлите са избягали от кръвопролитията в Анбар само за да бъдат посрещнати с подозрение и враждебност. (...) Разселените се оплакват от тормоз от силите за сигурност и силните шиитски милиции, които се безпокоят, че хората, достигнали до Багдад, могат да имат връзки със сунитските екстремисти в Ислямска държава“; „Вашингтон пост“, „Иракски сунити бягат от Анбар само за да открият нови опасности в Багдад“, 17 май 2015 г. <http://wpo.st/kN6Q1>. Вж. също UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак: 11 декември 2014 г. - 30 април 2015 г., 13 юли 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/55a4b83c4.html>, стр. 8.

⁹² „Ню Йорк Таймс“, „Бойци от ИДИЛ в иракската атака на Киркук, отклонявайки вниманието от Мосул“, 21 октомври 2016 г. <http://nyti.ms/2eqkDSh>; „Нюзуйк“, „Атака от клетки на ИДИЛ в Киркук, Северен Ирак, докато силите, подкрепяни от САЩ, продължават да настъпват към Мосул“, 21 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2fsD5Lo>; Съвет

Анбар, Багдад, Бабел, Дияла, Киркук и другаде са съобщени случаи на тормоз, заплахи, отвличания, произволни арести, изселвания и убийства на вътрешно разселени лица, които са сунити араби, намиращи се в ръцете на държавни и недържавни представители.⁹³ В Багдад сунити, които са вътрешно разселени лица, също са били принудени да се изнесат от смесените квартали с шиити и сунити-шиити.⁹⁴ Лагерите за вътрешно разселените лица са били също цел на атака/атаки.⁹⁵ Освен това се съобщава, че мъже и момчета на възраст 15 също са били принуждавани да се присъединят към племенни групи за борба с ИДИЛ, за да не бъдат възприемани като поддръжници на ИДИЛ.⁹⁶

27. В Иракски Кюрдистан (KR-I) и в областите, които са *де факто* под контрола на РПК, кюрдските сили за сигурност са обвинявани в произволни арести и задържане на сунити араби, вътрешно разселени лица, заподозрени в принадлежност към ИДИЛ, понякога за продължителни периоди от време и често без явяване пред съдия. Семействата на задържаните често не са информирани за местонахождението им.⁹⁷ Известни са случаи на

на ООН по правата на човека, Доклад на Специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица, 5 април 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграф 44; IRIN, Наблюдател на ООН обвинява Ирак по отношение вътрешно разселените лица, 19 май 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/555f1a6e4.html>; Асошиейтед прес, „Официални представители на Багдад обвиняват изселените сунити за вълната от бомбардировки“, 2 май 2015 г. <http://bit.ly/1UriuYk>; „Ал Монитор“, „Изгонените от Анбар сунити не са в безопасност заради междурелигиозни проблеми“, 1 май 2015 г. <http://bit.ly/1pXVxj4>.

⁹³ „Амнести Интернешънъл е документирала случаи на изтезания на вътрешно разселени лица, задържани от милиции на МНС на контролно-пропускателни пунктове и съоръжения за мониторинг и държани в неофициални места за задържане, както и за изтезания и друг тормоз, извършвани в съоръжения, контролирани от министерствата на отбраната и вътрешните работи в провинциите Анбар, Багдад, Дияла и Салах ал-Дин. (...) Свидетелствата показват, че изтезанията се използват, за да се принудят заподозрените да „признаят“ или да предоставят информация за ИД и други въоръжени групировки, както и за да се унижават и наказват задържани за престъпления, извършени от ИД“; <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 8. „ВРЛ често са държани незаконно, в много случаи месеци наред, без съдебен процес или достъп до правосъдие. (...) Най-голямо безпокойство поражда широкото използване на физическо насилие, за каквото се съобщава от вътрешно разселени лица в арести и от свидетели. Задържаните са измъчвани с електрически ток, провесвани са на ръце или на крака и са бити, заливани с вряла вода и лишавани от храна. Мнозина, които са обвинени в принадлежност към ИДИЛ, са лишавани от свобода месеци или повече от година без съдебен процес. Семейства, на които се е разрешавало да посетят задържани, са станали свидетели на изтезания (...)“; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 20. Вж. също стр. 11-12, 15 от същия доклад. Вж. също „The Atlantic“, „Адът след ИДИЛ“, май 2016 г. <http://theatlantic.tn/1NaRaLC>; Държавен департамент на САЩ, Годишен доклад за Ирак за 2015 г., 13 април 2016 г.

<http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 13; Съвет на ООН по правата на човека, Доклад на Специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграфи 45, 47; UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 20, 21, 22, 28, 31; Международни бежанци (Refugees International), „Разселените в Ирак: малко помощ и малко опции“, 2 ноември 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/563868d14.html>; HRW, Ирак: Критиците излагат разселените от войната на риск, 30 май 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/556d6a344.html>.

⁹⁴ „Те [вътрешно разселените лица от Ал-Анбар в Багдад] са рутинно подозирани, че са съпричастни към ИДИЛ само заради мястото си на произход, а някои казват, че са били изтласкани от местните жители в шиитските райони. По този начин те сега преживяват своето второ разселване“; „Международни бежанци“, „Разселените в Ирак: малко помощ и малко опции“, 2 ноември 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/563868d14.html>, стр. 7. Вж. също UNAMI, Доклад за защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак: 11 декември 2014 г. - 30 април 2015 г., 13 юли 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/55a4b83c4.html>; „Вашингтон пост“, „Иракски сунити бягат от Анбар само за да открият нови опасности в Багдад“, 17 май 2015 г. <http://wpo.st/kN6Q1>; The Atlantic, „Адът след ИДИЛ“, Май 2016 г. <http://theatlantic.tn/1NaRaLC>.

⁹⁵ Например, лагерът Ал Салам за ВРЛ в Багдад е бил три пъти мишена в течение на три месеца, в резултат на което се е стигнало до жертви сред вътрешно разселените лица; СС на ООН, Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016), 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 16; UNAMI, Атака срещу лагера за разселени семейства „Ал Салам“, 27 юли 2016 г. <http://bit.ly/2annlbp>; ВКБООН, Изявление на ВКБООН по повод атаката срещу лагера за разселени семейства „Ал Салам“, 5 юли 2016 г. <http://bit.ly/2aTJqNa>.

⁹⁶ Много от вътрешно разселените лица от Хавиджа (Киркук) се присъединяват към племенните сили в опит да покажат, че те всъщност не са привърженици на ИДИЛ, противно на общото възприятие, отнасящо се до населението на Хавиджа, район, контролиран от ИДИЛ от юни 2014 г. Има съобщения за присъединяване на момчета под 15 години; Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също ОСНА, „Трябва да се направи всичко възможно, за да се спре набирането на деца и да се спазва международното хуманитарно право в Ирак“, 31 август 2016 г. <http://bit.ly/2ejX564>.

⁹⁷ „Амнести Интернешънъл“, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 38-40, 42-43. Вж. също Държавен департамент на САЩ, Годишен

изтезания и малтретиране на задържани.⁹⁸ Съобщава се, че веднъж освободени от задържане, те са били принуждавани да напуснат региона, в някои случаи заедно с членовете на техните семейства, което поражда опасения, че лицата са изпратени обратно в конфликтни райони.⁹⁹ За други се съобщава, че са били предадени на централните органи на властта въпреки притесненията за широкото използване на изтезания в правителствените арести.¹⁰⁰

28. Големият брой вътрешно разселени лица в Ирак и широко разпространеното мнение, че сунитските араби са свързани или симпатизират на ИДИЛ, според съобщенията са довели и до увеличаване на арестите по Закона за борба с тероризма от 2005 г. (Закон № 13 за 2005 г.) на нераселени сунитски араби и сунитски туркмени, живеещи в Багдад и други контролирани от правителството зони.¹⁰¹ Докладите констатираат, че лицата, арестувани по Закона за борба с тероризма, често се задържат продължително като предварително задържани и без достъп до адвокат, медицинска помощ или до техните семейства.¹⁰² Условието за задържане се оказват особено тежки за задържаните по Закона за борба с тероризма.¹⁰³ Използването на изтезания и други форми на малтретиране, които най-често са средство за получаване на признания, се отчита като широко разпространено, най-вече по време на арести и предварително задържане в помещения на Министерството на вътрешните работи и на Министерството на отбраната.¹⁰⁴ Според съобщенията понякога задържането се извършва на

доклад за Ирак за 2015 г., 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 16, 18, 20; Съвет на ООН по правата на човека, Доклад на Специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграфи 45, 66; HRW, Иракски Кюрдистан: Араби се разселват, заграждат се с кордони, задържат се, 26 февруари 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/54f046494.html>.

⁹⁸ Амнести Интернешънъл, „Разселени иракчани, насилвани от милициите и правителствените сили“, 18 октомври 2016 г. <https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE1449622016ENGLISH.PDF> <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 8, 47-48; Държавен департамент на САЩ, Годишен доклад за Ирак за 2015 г., 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 8, 9; HRW, Иракски Кюрдистан: Араби се разселват, заграждат се с кордони, задържат се, 26 февруари 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/54f046494.html>.

⁹⁹ Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също, NINA, „Лешмердите депортират 15 арабски семейства поради експлозия на бомба“, 6 септември 2016 г. <http://bit.ly/2ev4SwJ>.

¹⁰⁰ „Амнести Интернешънъл“, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 47-48.

¹⁰¹ ООН и организации за защита правата на човека изразиха загриженост относно широката дефиниция на „тероризъм“ в закона и факта, че смъртното наказание е задължително за широк кръг деяния, определени като „терористични актове“; Комисията на ООН по правата на човека, *Заклучителни наблюдения на Петия периодичен доклад за Ирак*, 6 ноември 2015 г., ССРР/СО/ИРQ/5, <http://www.refworld.org/docid/5669387c4.html> (по-долу: Комисия на ООН по правата на човека, *Заклучителни наблюдения на Петия периодичен доклад за Ирак*, 6 ноември 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/5669387c4.html>), параграфи 9, 27; Общо събрание на ООН, Доклад на Върховния комисар на ООН по правата на човека, 27 юли 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55f7f4c74.html> <http://www.refworld.org/docid/55f7f4c74.html>, параграф 78.

¹⁰² „Задържаните, особено заподозрените в тероризъм, са държани в изолация седмици или месеци след арестуването, често в условия, равняващи се на принудително изчезване и в тайни затвори, контролирани от министерствата на вътрешните работи и отбраната, които не са открити за инспекции от Главна прокуратура или от други контролни органи“ (подчертаното е добавено); „Амнести Интернешънъл“, Доклад на Амнести интернешънъл 2015/16 - Ирак, 24 февруари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56d05b4a9.html>. Вж. също Държавен департамент на САЩ, Годишен доклад за Ирак за 2015 г., 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 16-18; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 20; Комисия на ООН по правата на човека, *Заклучителни наблюдения на Петия периодичен доклад за Ирак*, 6 ноември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/5669387c4.html>, параграф 33; Комитет на ООН против изтезанията, *Заклучителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак*, 7 септември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html>, параграф 14; UNAMI, Доклад за смъртното наказание в Ирак, октомври 2014 г., <http://www.refworld.org/docid/5445189a4.html> <http://www.refworld.org/docid/5445189a4.html>, стр. 2, 13.

¹⁰³ Според Държавния департамент на САЩ задържаните по Закона за борба с тероризма се държат отделно от другите затворници и „има по-голяма вероятност да стоят в съоръженията на Министерството на вътрешните работи при по-сурови условия“; Държавен департамент на САЩ, Годишен доклад за Ирак за 2015 г., 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 10.

¹⁰⁴ „Министерството по правата на човека потвърди, че обвиненията в изтезания и системно насилие са широко разпространени в затворите и центровете за задържане. Международните организации за защита правата на човека са документирали достоверни случаи на изтезания и насилие в обекти на МВР и в по-малка степен в арестите на министерствата на правосъдието и отбраната (...)“; Държавен департамент на САЩ, Годишен доклад за Ирак за 2015 г., 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 8. Вж. също стр. 3, 9, 15 и 25 от

неформални места, където задържаните, включително децата, вероятно са в още по-голям риск.¹⁰⁵ Съобщени са смъртни случаи на задържани сунити в резултат на мъчения.¹⁰⁶ Условията в местата за лишаване от свобода и затворите са описани като „тежки и животозастрашаващи“ поради недостиг на храна, пренаселеност, недостатъчен достъп до санитарни помещения и медицински грижи, както и поради широкото използване на мъчения и други форми на малтретиране.¹⁰⁷ Системата за наказателно правосъдие продължава да бъде дълбоко засегната от редовните нарушения на правото на обвиняемия на справедлив съдебен процес, по-специално на подсъдимите, обвинени по Закона за борба с тероризма.¹⁰⁸ Подсъдимите редовно са осъждани въз основа на спорни признания, включително на продължителни периоди на лишаване от свобода или на смърт.¹⁰⁹ Въпреки многократните призови за мораториум върху всички смъртни присъди и екзекуции, отправяни от ООН и организации за защита правата на човека и свързани с безпокойства относно надлежен и справедлив съдебен процес, смъртното наказание се използва широко, като повечето от смъртните присъди се налагат по Закона за борба с тероризма.¹¹⁰ Комитетът на ООН против

същия доклад и „Амнести Интернешънъл“, Доклад 2015/16 - Ирак, 24 февруари 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/56d05b4a9.html>; Комитет на ООН против изтезанията, *Заклучителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак*, 7 септември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html>, параграф 15; UNAMI, *Доклад за смъртното наказание в Ирак*, октомври 2014 г., <http://www.refworld.org/docid/5445189a4.html>, стр. 13, 24-25.

¹⁰⁵ Съвет за сигурност на ООН, *Доклад на Генералния секретар за децата и военния конфликт в Ирак*, 9 ноември 2015, 2015/852 г., S/2015/852, <http://www.refworld.org/docid/565fe2094.html>, параграф 39; Комисия на ООН по правата на човека, *Заклучителни наблюдения на Петия периодичен доклад за Ирак*, 6 ноември 2015 г.

<http://www.refworld.org/docid/5669387c4.html>, параграф 33; Комитет на ООН против изтезанията, *Заклучителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак*, 7 септември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html>,

параграф 16; „Амнести Интернешънъл“, *Ирак: становище до Комитета на ООН по правата на човека*, 9 юни 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/5667dd314.htm>, стр. 5, 7, 9.

¹⁰⁶ Държавен департамент на САЩ, 2015 г. *Доклад за международната религиозна свобода - Ирак*, 10 август 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/57add86b59.html>; Комитет на ООН против изтезанията, *Заклучителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак*, 7 септември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html>, параграф 19.

¹⁰⁷ Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г.

<http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 9-10. Вж. също така, HRW, „*Никой не е в безопасност*“ - *насилието над жени в иракската система за наказателно правосъдие*“, 6 февруари 2014 г.,

<http://www.refworld.org/docid/52f4d10a4.html>, стр. 67-71. В резултат от превземането на места за лишаване от свобода от ИДИЛ, неправителствени организации съобщиха, че останалите затвори са изправени пред сериозна пренаселеност;

Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016

г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 10.

¹⁰⁸ „Системата на наказателното правосъдие в Ирак е в критично състояние. Съдебните процеси, особено на подсъдими, обвинени по закона за борба с тероризма, и евентуалните смъртни присъди, могат да бъдат крайно несправедливи, тъй като съдилищата често признават доказателства, придобити с изтезания, включително когато обвиняемите оттеглят своите „признания“ в съда“; Амнести Интернешънъл, *Ирак: Екзекуциите няма да попречат на смъртоносните атаки*, 5 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/577fc3e24.html>. Вж. също Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 18; Комисия на ООН по правата на човека, *Заклучителни наблюдения на Петия периодичен доклад за Ирак*, 6 ноември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/5669387c4.html>, параграф 35; Амнести Интернешънъл, *Ирак: становище до Комитета на ООН по правата на човека*, 9 юни 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/5667dd314.htm>, стр. 10-12.

¹⁰⁹ Според докладите съдиите редовно не разпореждат разследване на твърденията за изтезания, повдигнати от подсъдимите пред съда. Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г.

<http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 16; Амнести Интернешънъл, *Доклад на Амнести Интернешънъл 2015/16 - Ирак*, 24 февруари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56d05b4a9.html>; HRW, *Световен доклад 2016 - Ирак*, 27 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56bd99386.html>; Комитет на ООН по правата на човека,

Заклучителни наблюдения на Петия периодичен доклад за Ирак, 6 ноември 2015 г.,

<http://www.refworld.org/docid/5669387c4.html>, параграф 29; UNAMI, *Доклад за смъртното наказание в Ирак*, октомври

2014 г., <http://www.refworld.org/docid/5445189a4.html>, стр. 24, FN 146.

¹¹⁰ Съдебните процеси, особено на подсъдими, обвинени в тероризъм и евентуалните смъртни присъди, са системно несправедливи, тъй като съдилищата често приемат придобити с изтезания „признания“ за доказателства“; Амнести Интернешънъл, *Доклад 2015/16 - Ирак*, 24 февруари 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/56d05b4a9.html>. Вж.

също СС на ООН, *Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016)*, 25 октомври 2016 г.,

<http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 49; Пресцентър на ООН, *Виси представител на ООН по правата на човека изразява загриженост относно бързото ускоряване на екзекуциите в Ирак*, 1 август 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/57a0385840c.html>; Амнести Интернешънъл, *Ирак: Шокиращ скок през 2016 г. - смъртните*

присъди стигнаха 90 след приключване на съдебните процеси за „тероризъм“, 18 февруари 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/56cc23b74.html>.

изтезанията описва „последователен модел, при който предполагаеми терористи и други заподозрени с висока степен на заплахата за сигурността, включително непълнолетни, са арестувани без никаква заповед, държани са в изолация или в тайни центрове за задържане за продължителни периоди от време, през които са тежко измъчвани, за да им се изтръгнат показания.“¹¹¹ Например на 21 август 2016 г. Министерството на правосъдието обявява, че 36 лица, осъдени във връзка с убийството на около 1700 военни кадети във военния лагер Спейхер (Speicher) близо до Тикрит (Салах Ал-Дин), са били екзекутирани чрез обесване. Процесите, които са продължили само няколко часа, са нашироко описани като неспазващи стандартите за справедлив и честен процес, с присъди, основаващи се на „признания“, изтръгнати по време на мъчения.¹¹² Смъртното наказание е задължително за широк кръг от деяния, определени като терористични актове, а лицата, осъдени на смърт съгласно закона, нямат право да искат снизходителност или помилване, както се изисква от международното право за правата на човека.¹¹³

29. От 2014 г. насам се наблюдава подновяване на целенасоченото насилие срещу сунитски араби в Багдад и в други контролирани от правителството райони на Ирак, като сунитските араби са изложени на смъртни заплахы, разрушения на къщи и принудително експулсиране,¹¹⁴ отвличане/изчезване и извънсъдебни екзекуции.¹¹⁵ Сунитските цивилни граждани, включително вътрешно разселени лица, според съобщенията са били мишена на ИСС и силите, свързани с МНС, за убиване и унищожаване на домове, магазини и джамии при явни актове на отмъщение след атаки на ИДИЛ, насочени към цивилни шиити.¹¹⁶ От 2014 г.

¹¹¹ Комитет на ООН против изтезанията, *Заключителни наблюдения по първоначалния доклад за Ирак*, 7 септември 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/57a9c1a24.html>, параграф 16.

¹¹² Амнести Интернешънъл, *Ирак: Екзекуциите няма да премахнат заплахите за сигурността*, 22 август 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57bd533e4.html>; СС на ООН, *Доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 51; Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г., <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 19-20; UNAMI, *Доклад относно защитата на цивилното население във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, Бележка под линия 40; HRW, *Iraq: Оставете настрана присъдата за клането на кадетите*, 15 юли 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/55acfac74.html>.

¹¹³ Международният пакт за граждански и политически права (МПГПП), член 6, ал. 4 изисква, всеки осъден на смърт да има право да иска [снизходителност], помилване или смекчаване на присъдата. Вж. Конституцията на Република Ирак, 15 октомври 2005 г., <http://www.refworld.org/docid/454f50804.html>, член 73, ал. 1.

¹¹⁴ Например, в отговор на атаката от ИДИЛ срещу Киркук от 21 октомври 2016 г., са били разрушени домове в четири села с преобладаващо арабско население (Кара Тепа, Ухд Хузайран, Кутанс и Кушчай - Qara Tapa, Whed Huzairan, Qutans and Qushqai), което довежда до изселването на над 1100 семейства; Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също HRW, *„Маркирано с „X“ - унищожаване на села и домове от иракските кюрдски сили в конфликта с ИДИЛ“*, 13 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/582979404.html>; Амнести Интернешънъл, *Ирак: „Накъде трябва да вървим? Разрушения и принудителни изселвания в Киркук“*, 7 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5820812db.html>, стр. 10-13.

¹¹⁵ „Ирак е потънал в смъртоносна спирала на насилие, след като ИД превзе голяма част от страната преди година. Жестоките престъпления на ИД са посрещнати от нарастващи междурелигиозни нападения от шиитските милиции, които отмъщават за престъпленията на ИД, като са се прицелили в сунитските араби“; Амнести Интернешънъл, *„Смъртоносна спирала на междурелигиозното насилие - година от нахлуването в Ирак на ИД“*, 10 юни 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/557a90684.html>. Вж. също, HRW, *„Регионално правителство на Кюрдистан: кюрдски сили прогонват араби от Киркук“*, 3 ноември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/581c95834.html>; Амнести Интернешънъл, *„Разделени иракчани насилвани от милициите и правителствените сили“*, 18 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 28-31 ; ВКБООН, *„Релевантна текуща оперативна информация за оценка на алтернативата за наличие на вътрешен полет или за преместване (IFA/IRA) в Багдад на араби сунити от райони, контролирани от ИДИЛ“*, май 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575537dd4.html>, стр. 4-10; СС на ООН, *Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 22.

¹¹⁶ Например атаките на ИДИЛ срещу шиитски цели в град ал-Мукдадия (Дияла) през януари и февруари 2016 г. доведоха до репресивни атаки срещу сунити, включително убийства и изгаряне на домове, магазини и джамии; СС на ООН, *Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 20; Амнести Интернешънъл, *Ирак: Военните престъпления на милициите в Мукдадия показват трайния неуспех на властите да ги удържат*, 5 февруари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/580606624.html>; HRW, *Ирак: Възможни военни престъпления от шиитските милиции*, 31 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56b11e5d12d7.html>. За така нареченото „клане в Барвана“ на 26 януари 2015 г., в което ИСС и МНС съобщиха, че в най-кратки срокове са екзекутирали най-малко 56 сунитски мюсюлмани в

палестинските бежанци в Багдад все повече стават обект на целенасочени атаки, основаващи се на националност и предполагаема принадлежност към ИДИЛ, включително тормоз, заплахи, произволни арести и продължително задържане по Закона за борба с тероризма, физическо насилие, отвличане, изнудване, убийства, както и обиски на къщи от страна на държавни и недържавни субекти.¹¹⁷

30. За райони, завзети обратно от ИДИЛ, се съобщава, че вътрешно разселените лица, по-специално сунитските араби, са изправени пред нарастващ натиск, ако не и пряка принуда от местните власти, да се върнат в района си на произход.¹¹⁸ Твърди се, че средствата за натиск включват, *между другото*, уведомления с краен срок за напускане, тормоз, принудително изселване, конфискация на документи за самоличност, арести поради липса на законни документи или по Закона за борба с тероризма, както и нарастващо разрушаване на домове и незабавно принудително връщане до районите на произход или принудително преместване в лагери за вътрешно разселени лица.¹¹⁹ Такива връщания носят висок риск от вторично

Барвана (Дияла), което било отмъщение за убийствата на членове на ИСС и на МНС през предходните дни, вж. „Амнести Интернешънъл“, *Ирак: клането в Барвана - повърхностно разследване, семействата чакат справедливост*, 10 юни 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/5667dc924.html>; HRW, *Ирак: милиции ескалират насилие, вероятни военни престъпления*, 15 февруари 2015 г. <http://www.refworld.org/docid/54e48d334.html>. Вж. също MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 11, 13, 22.

¹¹⁷ Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. ¹¹⁷ Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 42; Фондация „Ал Карамат“ (Al Karamat Foundation), *Ирак: принудително изчезване на палестински бежанец в Багдад от 8 юли 2015 г.*, 27 ноември 2015 г. <http://bit.ly/2frXpwB>; Landinfo (на норвежки език), *Отговорност на Ирак: палестинците в Багдад*, юни 2015 г. http://landinfo.no/asset/3158/1/3158_1.pdf, стр. 2-3.

¹¹⁸ Използването на принудителни мерки срещу вътрешно разселени лица се съобщава основно от Киркук, но също и от Бабел, Багдад и Кербала; Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също ВКБООН, *Актуална седмична информация за защитата в Мосул, 29 октомври - 4 ноември, 2016*, 4 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fsroV1>; „Al-Monitor“, *„Иракските избори в Кербала в полза на завръщането на разселените лица“*, 22 юли 2016 г., <http://bit.ly/2a0iQ50>; ВКБООН, *Информационен бюлетин за Ирак, септември 2016 г.*, <http://bit.ly/2dNYG43>; ВКБООН, *Ирак: Актуализирана информация (Flash Update)*, 15 август 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57b70b3fa.html>, стр. 2; ВКБООН, *Актуализирана информация (Flash Update) за Ирак*, 21 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/579217304.html>, стр. 2; Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 62; ОСНА, *Преглед на хуманитарните нужди за 2016 г.*, ноември 2015 г. <http://bit.ly/1RoAqV0>, стр. 16.

¹¹⁹ Например в Киркук вътрешно разселени лица араби многократно са били принуждавани да се връщат както от градските райони, така и от лагерите за вътрешно разселени лица. В началото на септември 2016 г. властите в Киркук започнаха мащабна кампания за принудително връщане, която до края на октомври 2016 г. доведе до мащабното конфискуване на документи и експулсиране на стотици разселени семейства. До края на септември 2016 г. защитата на високо равнище доведе до временно прекратяване на принудителните връщания на вътрешно разселени лица от някои райони (Фалуджа и части от Салах ал-Дин), докато вътрешно разселените лица от други райони продължиха да бъдат принуждавани да напускат. Между 1 септември и 12 октомври 2016 г. повече от 2 600 семейства на вътрешно разселени лица бяха принудени да се върнат в провинциите Дияла, Салах ал-Дин, Ал-Анбар и Ниневия, включително в райони като Хаджи Али и Кайря (провинция Ниневия), които току-що бяха завзети обратно от ИДИЛ. В отговор на атаката на ИДИЛ срещу Киркук от 21 октомври 2016 г. местните власти заповядаха на всички вътрешно разселени лица, които живеят извън лагерите в Киркук, да освободят жилищата си и да се завърнат в домовете си. Тези, които не биха се съгласили, са щели да бъдат принудени да напуснат и домовете им са щели да бъдат разрушени. Между 22 и 29 октомври 2016 г. на всички вътрешно разселени лица, намиращи се в места, които не са лагери, и предимно на тези, живеещи в квартали с преобладаващо кюрдско население, бе наредено да напуснат Киркук, от които повече от 6 400 души са напуснали. По същия начин, на 24 октомври 2016 г., след увеличаване на инцидентите със сигурността в Киркук, Саадия и Ханакин (Дияла), кметът на Ханакин издаде заповед, която разпорежда около 10 000 вътрешно разселени лица, живеещи в селата около град Ханакин, да бъдат преместени в лагери или да бъдат върнати по местата им на произход. На 26 октомври 2016 г. Съветът за сигурност в Ханакин разпореди на *мухтарите* (общински водачи) да изготвят списъци на всички вътрешно разселени лица, живеещи в селата около Ханакин, заявявайки, че вътрешно разселени лица, които имат разрешение да се завърнат в района на произход, вече не могат да пребивават в провинция Ханакин. По време на писането на настоящото, заповедта не е изпълнена; 25 семейства са се преместили в лагери; информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също HRW, *„Маркирано с „X“ - унищожаване на села и домове от иракските кюрдски сили в конфликта с ИДИЛ“*, 13 ноември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/582979404.html>; Амнести Интернешънъл, *Ирак: „Накъде трябва да вървим? Разрушения и принудителни изселвания в Киркук“*, 7 ноември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5820812db.html>; HRW, *РПК: кюрдските сили изхвърлят араби от Киркук*, 3 ноември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/581c95834.html>; ВКБООН, *Ирак: Актуализирана информация (Flash Update) за ситуацията*, 26 октомври 2016 г., <http://bit.ly/2e5C8er>; ОНЧР, *Пресбюлетин за Ирак и Южен Судан*, 25 октомври 2016 г., <https://shar.es/1IqtVn>. След атентата, извършен от ИДИЛ на 28 август 2016 г. на сватбена церемония в

разселване.¹²⁰

Цивилни жертви

31. Въздействието от продължаващия конфликт и други актове на насилие срещу цивилни лица е тежко и дълбоко.¹²¹ В Ирак насилието, свързано с конфликта, никога не е спирало след нахлуването през 2003 г., като смъртните случаи се увеличиха при засилването на междурелигиозния конфликт през 2006-2007 г. Между 2010 г. и 2012 г. в страната се наблюдава относително снижаване на нивата на насилие.¹²² По всички показатели броят на жертвите сред цивилното население отново се е повишил от средата на 2013 г. в сравнение с предходните години,¹²³ а жертвите сред цивилното население през 2014 и 2015 г. сами по себе си са с най-високи показатели с оглед на нарастването на междурелигиозния конфликт през

Айн ал-Тамер (Ain Al-Tamer) (Кербала), вътрешно разселените лица от Ал-Анбар са подложени на натиск да се завърнат в районите си на произход. До средата на октомври 2016 г. над 265 разселени семейства са напуснали Айн ал-Тамер и град Кербала, страхувайки се от арести и атаки за отмъщение. Властите във Вавилон също са уведомили неизвестен брой вътрешно разселени лица да се върнат в районите си на произход; информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също ОСНА, *Хуманитарен бюлетин за Ирак, септември 2016 г.*, 15 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2e8Oyz7>, стр. 4; Иракска обсерватория за правата на човека, „*Асайските сили искат изселените от Ал-Анбар и Салах ал-Дин да напуснат Киркук*“, 11 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2ej3fOB>; ВКБООН, *Ирак: Актуализирана информация (Flash Update) за ситуацията в Мосул*, 4 октомври 2016 г., <http://bit.ly/2dxaS5S>; MRGI, „*Кризата с разселването в Ирак*“, март 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 15.

¹²⁰ Например, след засилен натиск и действия (принудително изселване, конфискация на лични карти) от властите на Киркук, за да принудят вътрешно разселените лица да се завърнат в районите си на произход в Дияла, 322 семейства са се завърнали в района си на произход в ал-Удхайм (Дияла), където са били принудени да стоят на открито или да се приютят в незавършени сгради, тъй като родните им къщи са били унищожени. В сегашното си местопребиваване те нямат достъп до основни услуги, включително храна, вода, адекватен подслон, канализация и здравеопазване. На много семейства документите за самоличност по време на процеса на изселване са били отнети, което допълнително усложнява тяхната уязвимост. Районът също така е осеян със самоделни взривни устройства (IED) и с взривоопасни боеприпаси (ERW); информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също HRW, „*Регионално правителство на Кюрдистан: кюрдските сили изхвърлят араби от Киркук*“, 3 ноември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/581c95834.html>; ВКБООН, *Ирак: Актуализирана информация (Flash Update)*, 31 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2e5rILw>.

¹²¹ СС на ООН, *Четвърти доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233, (2015)*, 5 юли 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5784de404.html>, параграф 34.

¹²² Вж. напр. цифрите на Iraq Body Count (IBC), където са посочени смъртните случаи от насилие чрез кръстосано проверени медийни съобщения, допълвайки ги с такива от болници, морги, НПО и официални данни или документи: IBC, база данни, прегледана на 13 ноември 2016 г. <https://www.iraqbodycount.org/database/>.

¹²³ През 2013 г. базата данни IBC регистрира 9 851 цивилни смъртни случая, UNAMI 7 818, а иракското правителство 5 298 смъртни случая; IBC, база данни, прегледана на 7 ноември 2016 г., <https://www.iraqbodycount.org/database/>; UNAMI, Данни на ООН за пострадалите през декември - 2013 г. с най-висок брой жертви от 2008 г. в Ирак, 2 януари 2014 г., <http://www.refworld.org/docid/58209b0b4.html>; Данни за жертвите според иракското правителство, съставено от АФП, прегледани на 7 ноември 2016 г. <http://bit.ly/22EFvbp>. Вж. също така, „Размисли за Ирак“, „2013 г. завършва със смърт и насилие в Ирак“, 8 януари 2014 г., <http://bit.ly/1o8bC3E>.

2006-2007 г.¹²⁴ През 2016 г. броят на жертвите продължава да бъде на високо ниво.¹²⁵ Въз основа на статистическите данни, предоставени от Мисията на ООН за подпомагане на Ирак (UNAMI), провинцията Багдад е последователно най-тежко засегнатата провинция по отношение броя на жертвите за всеки месец през 2014 г., 2015 г. и 2016 г.

2016 г.¹²⁶ Багдад е следван, макар и не винаги в един и същ ред, от провинциите Ал-Анбар, Дияла, Ниневия, Киркук, Салах ал-Дин и Бабел.¹²⁷ Преди началото на военната офанзива за възвръщането на Мосул, Координаторът на ООН по хуманитарните въпроси за Ирак предупреди, че хуманитарните последици от военната кампания срещу ИДИЛ в Мосул ще бъдат „опустошителни“ и че „са вероятни масови жертви сред цивилното население“.¹²⁸

32. Ескалацията на насилието от 2014 г. насам и свързаната с това хуманитарна криза доведоха също до допълнителни смъртни случаи в резултат на липсата на достъп до храна, вода и медицинска помощ.¹²⁹

Вътрешно и външно разселване

33. През последните две години Ирак е изправен пред голяма криза с разселването. Понастоящем

¹²⁴ Има няколко комплекта от данни за жертвите в Ирак, базирани на различни методики и общите данни, съдържащи се във всеки от тях, се различават значително. Нито една от тези цифри не може да се счита за напълно точна предвид трудностите при събирането на достоверни данни в настоящите условия за сигурност и всички източници подчертават, че те трябва да се считат за „минимални“ цифри. През 2015 г. UNAMI документираща „абсолютен минимум“ от 7,515 смъртни случаи сред цивилното население и над 14,800 ранени (следва да се има предвид, че данните за Ал-Анбар не са включени за всички месеци). През 2015 г. базата данни ИВС регистрира общо 17 500 цивилни смъртни случая, докато „Размисли за Ирак“ („Musings on Iraq“) брои над 17,300 цивилни убити и над 18,000 цивилни ранени през 2015 г. Правителството на Ирак не оповести брой на цивилните жертви за 2015 г.; ИВС, база данни, прегледана на 13 ноември 2015 г. <https://www.iraqbodycount.org/database/>; UNAMI, Данни на ООН за пострадали за декември 2015 г., 1 януари 2016 г. <http://bit.ly/1TsK5r1>; „Размисли за Ирак“, „Над 51 000 жертви в Ирак през 2015 г.“, 24 февруари 2016 г., <http://bit.ly/1RxLAi2>. За броя на жертвите на ИСС и полицията, публикувани от иракското правителство, вж. „Размисли за Ирак“ („Musings about Iraq“), „Нов доклад на иракското правителство за броя на жертвите“, 23 декември 2015 г. <http://bit.ly/1pJD1L3>. През 2014 г. UNAMI документираща „абсолютен минимум“ от 12 282 смъртни случая на цивилни лица и над 23 000 ранени цивилни. Базата данни ИВС документираща смъртта на близо 20 200 цивилни лица, което представлява двойно повече от стойностите за 2013 г. и сама по себе си е двойно по-висока от тази за 2012 г. Иракското правителство обяви над 12,500 цивилни смъртни случая (без полицията) и повече от 18,000 ранени, най-високият брой от 2007 г. насам. Блогът „Размисли за Ирак“ („Musings about Iraq“) отбеляза още по-голям брой със 17,098 смъртни случая на цивилни и 26,590 ранени; ИВС, база данни, прегледана на 13 ноември 2016 г., <https://www.iraqbodycount.org/database/>; UNAMI, Данни на ООН за пострадали през декември; „2014 г. е с най-много смъртни случаи от насилие от 2008 г. насам в Ирак“, 4 януари 2015 г. <http://bit.ly/14stgGA>; Данни за пострадали според иракското правителство, съставено от АФП, прегледано на 13 ноември 2016 г., <http://bit.ly/22EFvbp>; „Размисли за Ирак“, „2014 г. - годината с най-висок брой смъртни случаи в Ирак след периода на гражданската война“, 6 януари 2015 г.; „Размисли за Ирак“, „Диаграми за насилието в Ирак през 2014 г. Част II - Мъртви и ранени по групи“, 6 януари 2015 г. <http://bit.ly/1Rz971O>.

¹²⁵ Според UNAMI „абсолютният минимум“ от 5 566 убити цивилни граждани и 10 392 ранени следва да се отчете за януари-октомври 2016 г. (отбелязвайки, че няма налични данни за Ал-Анбар за всички месеци). За януари-октомври 2016 г. базата данни ИВС регистрира над 13 700 цивилни жертви (предварителни данни). „Размисли за Ирак“ са регистрирали над 18 000 цивилни и нецивилни смъртни случая през този период; UNAMI, Данни на ООН за пострадали в Ирак през октомври 2016 г., 1 ноември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/58209b754.html>; ИВС, база данни, прегледана на 13 ноември 2016 г. <https://www.iraqbodycount.org/database/>. За месечните данни за цивилни жертви от „Размисли за Ирак“ вж. месечните доклади „Насилието в Ирак“, достъпни на: <http://musingsoniraq.blogspot.com/>.

¹²⁶ Броят на жертвите за Багдад до голяма степен е останал на едно и също ниво през 2014 г. (3702 убити и 8375 ранени), 2015 г. (3727 убити, 9272 ранени) и между януари и октомври 2016 г. (2871 мъртви, 7725 ранени); вж. месечните данни за пострадали на UNAMI, достъпни на: UNAMI, „Цивилни жертви“, прегледан на 13 ноември 2016 г. <http://bit.ly/1NpHRqT>.

¹²⁷ Следва да се има предвид, че данните за Ал-Анбар не са налични за всеки месец; UNAMI, „Цивилни жертви“, <http://bit.ly/1NpHRqT>. „Размисли за Ирак“ идентифицира същите провинции при отчитането на най-високите месечни загуби, но редът им варира през различните месеци. Вж. месечните доклади за сигурността за 2015 и 2016 г. в „Размисли за Ирак“ (Musings on Iraq), <http://musingsoniraq.blogspot.com/>.

¹²⁸ ООН Ирак, Хуманитарните партньори предупреждават, че времето изтича: необходимо е спешно да се подготвят 284 млн. долара за хуманитарната операция в Мосул, 20 юли 2016 г. <http://bit.ly/2dgUAfj>. Паралелно с текущата офанзива в Мосул, данните за жертвите на ИВС са регистрирали скок с най-малко 2300 цивилни убити през октомври 2016 г., като надминават месечните данни за всеки месец през 2015 г. и 2016 г.; ИВС, база данни, прегледана на 13 ноември 2016 г. <https://www.iraqbodycount.org/database/>.

¹²⁹ UNAMI, Данни на ООН за пострадали през м. септември 2016 г., 1 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dB9ZKO>.

повече от 3,18 милиона души, или почти един на всеки 10 от иракското население, са били принудени да напуснат домовете си в няколко вълни от масови разселвания и множество помалки от януари 2014 г.,¹³⁰ основно от Ал-Анбар, Ниневия, Салах ал-Дин, както и от провинциите Дияла, Багдад, Киркук и Бабел.¹³¹ В някои случаи цели общности са били разселени.¹³² Допълнителни 1,1 милиона души продължават да са разселени от предишните конфликти през 2006-2007 г.¹³³ Тъй като центърът на конфликта се е местил от един район на Ирак в друг, много хора са били разселвани многократно.¹³⁴ По отношение на общия брой, Ирак е на трето място в света с най-висок брой население от вътрешно разселени лица.¹³⁵ Понастоящем вътрешно разселените лица са разселени в 106 района и 3735 различни места в Ирак, като с най-голям брой вътрешно разселени лица са провинциите Ал-Анбар, Багдад, Дохук, Ербил и Киркук.¹³⁶ Текущите военни офанзивы за възвръщане на останалата територия от ИДИЛ са придружени от мащабни нови разселвания. Съобщава се, че между март и октомври 2016 г. над 300 000 иракчани са били разселени, най-вече от провинциите Ал-Анбар, Ниневия, Салах Ал-Дин и Киркук.¹³⁷

34. Военната офанзива за възвръщането на Мосул и околните райони може да доведе в най-лошия случай до разселване на повече от един милион души.¹³⁸ По време на изготвянето на настоящото, бе съобщено, че над 54 000 души, около половината от тях деца, са били разселени от района на Мосул и околните райони от началото на офанзивата на 17 октомври 2016 г., като се очаква по-нататъшно разселване, тъй като силите против ИДИЛ се придвижват в гъсто населени градски и крайградски райони. Огромното мнозинство от наскоро разселените вътрешно разселени лица са от провинция Ниневия.¹³⁹ По различни оценки около 1,5 милиона души остават в капан в Мосул и в покрайнините му.¹⁴⁰
35. Конфликтът и нарушенията на човешките права също принудиха иракчаните да бягат в чужбина в търсене на безопасност и защита. Офисите на ВКБООН в региона отбелязват увеличен брой пристигащи, както и регистрация на иракчани, които вече са в страната, от

¹³⁰ Международна организация по миграция (МОМ), Ирак DTM (матрица за проследяване на разселванията) - ВРЛ, прегледана на 13 ноември 2016 г. <http://iraqdtm.iom.int/IDPsML.aspx>

¹³¹ Общо 75% от разселеното население са избягали само от две провинции, а именно Ал-Анбар и Ниневия; МОМ, *Матрица за проследяване на разселванията - DTM кръг 56 - октомври*, 26 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2faF3mK>, стр. 4.

¹³² ОСНА, *Преглед на хуманитарните нужди за 2016 г.*, ноември 2015 г. <http://bit.ly/1RoAqvO>, стр. 15.

¹³³ ОСНА, *План за хуманитарно реагиране в Ирак 2016*, декември 2015 г. <http://bit.ly/1U3LFAI>, стр. 6. За общ преглед на тенденциите в разселванията преди 2014 г. вж. Съвет на ООН по правата на човека, „Доклад на специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица“, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграф 6.

¹³⁴ ВКБООН, „Кризата с разселването в Ирак - ВКБООН се подготвя за по-лоши развития“, 23 август 2016 г.,

<http://bit.ly/2bgq0Rx>; УНИЦЕФ, „Насилието унищожават детството в Ирак“, юни 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/577665304.html>, стр. 5; СС на ООН, *Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 65.

¹³⁵ СС на ООН, *Първи доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 26 октомври 2015 г., <http://www.refworld.org/docid/563719d14.html>, параграф 79.

¹³⁶ Петте провинции Ал Анбар, Багдад, Дохук, Ербил и Киркук имат над два милиона вътрешно разселени лица или две трети от общия брой на вътрешно разселените лица; МОМ, *Матрицата DTM кръг 57 ВРЛ*, 27 октомври 2016 г.

<http://iraqdtm.iom.int/Downloads.aspx>.

¹³⁷ Включително от Байджи и Ширкат (Салах Ал-Дин), Кайяр (Ниневия), Фалуджа, Хит и Рамади (Ал-Анбар), както и Хавиджа (Киркук); МОМ, *Матрица за проследяване на разселванията - DTM кръг 56 - октомври*, 26 октомври 2016 г.

<http://bit.ly/2faF3mK>, стр.7.

¹³⁸ ВКБООН, „Атаката срещу Мосул води до нарастващо разселване в Ирак“, 21 септември 2016 г. <http://bit.ly/2frRqre>; ОСНА, „Хуманитарната криза в Мосул“, 1 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fa0KCq>.

¹³⁹ МОМ, „Ирак - спешно проследяване с DTM“, прегледана на 13 ноември 2016 г.

<http://iraqdtm.iom.int/EmergencyTracking.aspx>; ОСНА, *Ирак: хора, които в момента са разселени от военните операции в Мосул (към 12 ноември 2016 г.)*, 12 ноември 2016 г., <http://bit.ly/2fOEP1N>; ВКБООН, *Разселването в Мосул продължава, ВКБООН предприема стъпки за оказване на помощ*, 11 ноември 2016 г., <http://bit.ly/2eTOPYw>; УНИЦЕФ,

Актуална информация за реакцията на УНИЦЕФ в Мосул, Ирак № 1, 17-31 октомври 2016 г., 31 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2fbZ3k8>.

¹⁴⁰ Амнести Интернешънъл, *Ирак: „Страхове за безопасността на цивилните, попаднали под кръстосан огън и използвани от ИД като човешки щит“*, 27 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/581c92474.html>; ООН, „Страхове за 1,5 милиона души в контролирани от ИДИЛ Мосул, Ирак“, 17 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2f527iC>.

лято на 2014 г. от Турция, Йордания, Ливан, Сирия, Египет, Иран и страните от Персийския залив, които са приютявали над 240 000 иракски бежанци към септември 2016 г.¹⁴¹ Освен това, около 9000 иракчани, които понастоящем живеят в лагери в Невроз, Рой и ал-Хол, както и в градски зони на провинция Хасаке в Североизточна Сирия, все още не са официално регистрирани от ВКБООН, включително поради свързани с безопасността ограничения на достъпа.¹⁴² В Европа молбите на иракчани, търсещи убежище, се увеличиха рязко от 2014 г. в сравнение с предходните години.¹⁴³

Завръщане на ВРЛ и завръщане от чужбина

36. В условията на новото и продължително разселване, възникват и спонтанни завръщания към райони, отнети обратно от ИДИЛ, въпреки че условията не са подходящи за завръщане с оглед безопасността и достойнството.¹⁴⁴ Към 27 октомври 2016 г. повече от един милион души са отбелязани, че са се завърнали в своя район на произход, най-вече в провинциите Салах ал-Дин, Ал-Анбар, Ниневия и Дияла.¹⁴⁵
37. Твърди се, че ИДИЛ рутинно минира и залага капани по къщи, обществени места и пътища в районите, от които се е оттеглила, и в резултат на това се съобщава за жертви сред завръщащите се.¹⁴⁶ Завръщащите се често са изправени пред разрушени, повредени или завзети от други лица домове,¹⁴⁷ повредена или несъществуваща базова инфраструктура,

¹⁴¹ Към 31 октомври 2016 г. в региона са регистрирани 239 077 иракчани, от които 125 368 в Турция, 60 133 в Йордания, 24 977 в Сирия, 18 445 в Ливан, 7 199 в Египет, 2 322 в държавите от Персийския залив и 633 в Иран; Данни за регистрацията на ВКБООН, 31 октомври 2016 г.

¹⁴² Информация на ВКБООН, ноември 2016 г.

¹⁴³ Броят на иракските кандидати за убежище в 28-те държави-членки на ЕС постоянно се увеличава през последните няколко години, т.е. 10 740 кандидати през 2013 г., 21 310 кандидати през 2014 г. и 121 535 кандидати през 2015 г. През 2015 г. Ирак е на трето място от страните по произход на търсещите убежище в ЕС. През първите шест месеца на 2016 г. са подадени 69 300 молби за убежище от иракчани; Евростат, „Броят на търсещите за първи път убежище слабо се покачи и достигна близо 306 000 през второто тримесечие на 2016 г.“, 22 септември 2016 г., <http://bit.ly/2cTzOUo>; Евростат, „Броят на търсещите за първи път убежище спадна незначително до по-малко от 290 000 през първото тримесечие на 2016 г.“, 16 юни 2016 г. <http://bit.ly/1rt1zIe>; Евростат, „Рекорден брой от над 1.2 милиона търсещи за първи път убежище, регистриран през 2015 г.“, 4 март 2016 г. <http://bit.ly/1oUIAGC>; Евростат, *Статистически данни, свързани с убежището - Таблица 1: страни на произход (извън ЕС) на потърсилите убежище в 28-те държави членки на ЕС за 2013 г. и 2014 г.*, последна промяна 8 май 2015 г. <http://bit.ly/1HAUHJn>.

¹⁴⁴ ВКБООН не насърчава и не улеснява доброволното завръщане на вътрешно разселените лица с оглед на продължаващата на много места липса на условия, благоприятстващи завръщането им. ВКБООН препоръчва всички спонтанни завръщания на вътрешно разселени лица да бъдат доброволни, безопасни, недискриминационни и устойчиви. ВКБООН и партньорите по изпълнението оказват подкрепа на спонтанно завръщащите се ВРЛ, винаги, когато е възможен хуманитарен достъп; предоставянето на такава подкрепа не предполага оценка от страна на ВКБООН, че условията са благоприятни за завръщане.

¹⁴⁵ Мониторингът за проследяване на разселванията на МОМ (DTM) счита за върнати всички разселени преди това лица, които се завръщат в своя район на произход, независимо от това дали са се завърнали в предишните си домове или в друг вид подслон; МОМ, *Ирак DTM - завръщания се лица*, прегледана на 13 ноември 2016 г., <http://iraqdtm.iom.int/ReturneeML.aspx>; МОМ, „Милион иракчани се връщат у дома: матрица за проследяване на разселванията на МОМ, октомври 2016 г.“ <http://bit.ly/2f4RYCU>, стр. 4.

¹⁴⁶ „В почти всички райони, които вече са под правителствен контрол, е необходимо отстраняване на взривни устройства, мини и взривоопасни боеприпаси, за да бъдат безопасни за завръщания“; ОСНА, *Преглед на хуманитарните нужди*, ноември 2015 г., <http://bit.ly/1RoAqVQ>, стр. 10. Вж. също ВКБООН, *Ирак: Актуализирана информация*, 27 август 2016 г. <http://bit.ly/2dUNwdp>, стр. 1; ВКБООН, *Изявление на ВКБООН в отговор на изявление на иракското правителство, че семействата от Фалуджа могат да започнат да се завръщат от 1 август*, 1 юли 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/58209bfc4.html>; „Размисли за Ирак“, „Забавяне при прочистването на иракския град Рамади от самоделни взривни устройства“, 13 май 2016 г. <http://bit.ly/2dZ2zxA>; СС на ООН, *Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015)*, 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 62.

¹⁴⁷ МОМ, *Милион иракчани се връщат у дома: Матрица за проследяване на разселванията на МОМ, октомври 2016 г.* <http://bit.ly/2f4RYCU>, стр. 19-20; „Уол Стрийт Джърнъл“, „Иракски семейства се завръщат в плякосаните си домове във Фалуджа“, 18 септември 2016 г. <http://on.wsj.com/2cUtiwT>. Завръщащите се, които не могат да се завърнат в предишното си жилище, могат да бъдат принудени да прибегнат да живеят в алтернативен подслон, включително незавършени сгради, апартаменти под наем или неформални селища. Към октомври 2016 г. МОМ е регистрирала, че над 11 000 семейства на завърнали се, или приблизително 11%, нямат възможност да се завърнат в предишното си жилище. Тези семейства е трябвало да се установят в други видове подслон, включително домове под наем, хотели, приемни

бавно възстановяване на основни публични услуги и липса на възможности за препитание.¹⁴⁸ Мониторингът на закрилата в лагерите на вътрешно разселените лица показва, че значителен брой семейства на вътрешно разселените лица предпочитат да не се връщат в районите си на произход, докато не бъдат възстановени публичните услуги като вода, електричество, училища и медицински заведения. ВРЛ също изразяват загриженост относно заплахи за сигурността, с които биха се сблъскали при завръщането си, включително от ИДИЛ¹⁴⁹ или от ИСС и свързаните с тях сили.¹⁵⁰

38. Завръщащите се лица трябва да преминат проверка за сигурност и да получат одобрение за връщане от различни местни представители в районите на завръщане, включително от военните сили, които контролират района, от местните власти и от племената.¹⁵¹ В някои области завръщанията се забавят от местните представители, които твърдят, че районите първо трябва да бъдат напълно обезопасени и обезвредени, а услугите да бъдат възстановени.¹⁵² Въпреки това, според сведенията, завръщанията се препятстват и на основание дискриминационни критерии, включително поради етническия/религиозен профил на вътрешно разселените лица и/или на споделяни политически позиции.¹⁵³
39. В същото време местните власти съобщават, че все повече насърчават, оказват натиск или принуждават ВРЛ да се върнат в местата си на произход.¹⁵⁴ Правителствените служители и

семейства, неформални селища, религиозни/училищни сгради, незавършени или изоставени сгради и други неформални условия. Въпреки че всички завръщащи се семейства в провинциите Ербил и Ал-Анбар се завръщат в бившето си жилище, много от завърналите се в провинциите Дияла, Салах ал-Дин, Ниневия и Киркук не са успели да достигнат своето обичайно местопребиваване, най-вече в резултат на разрушаване или сериозно увреждане на техните домове, наличието на самоделни взривни устройства (IED) и невзривени боеприпаси (UXOs), настаняване в домовете им на други лица или продължаваща несигурност в техния район; МОМ, „Милион иракчани се връщат у дома: матрица за проследяване на разселванията на МОМ, октомври 2016 г. <http://bit.ly/2f4RYCU>, pp. 17-18. Както се съобщава, съществуващите административни и съдебни процедури се оказват недостатъчни за решаване на претенции за възстановяване на имущество или за обезщетение; ОСНА, *Преглед на хуманитарните нужди*, ноември 2015 г. <http://bit.ly/1RoAqvO>, стр. 16.

¹⁴⁸ „Размисли за Ирак“, „Съдбата на разселените в иракската провинция Анбар“, 11 август 2016 г., <http://bit.ly/2denBL6>; Съвет на ООН по правата на човека, „Доклад на специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица“, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/2denBL6.html>, параграф 69; ООН-ХАБИТАТ (Програма на ООН за населените места), *Правителството на Япония дава 15 млн. щ. дол. за проекти на ООН-Хабитат в Ирак*, 2 март 2016 г. <http://bit.ly/1pnzOjS>; UNAMI, *Доклад за защитата на гражданите лица във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 7.

¹⁴⁹ Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също ОСНА, *Хуманитарен бюлетин за Ирак, септември 2016*, 15 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2e8Oyz7>, стр. 3; ВКБООН, *Ситуацията в Ирак: Актуализирана информация за Мосул*, 22 септември 2016 г. <http://bit.ly/2cUpjmC>.

¹⁵⁰ Информация на ВКБООН, ноември 2016 г. Вж. също Амнести Интернешънъл, „Разселени иракчани насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 17; MRGI, *Кризата с разселването в Ирак*, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 22, 23; UNAMI, *Доклад за защитата на гражданите лица във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 31; „Ал-Монитор“, „Разселени иракчани все още чакат да се завърнат у дома“, 24 юни 2015 г. <http://almon.co/2ghm>.

¹⁵¹ „Амнести Интернешънъл“, „Разселени иракчани, насилвани от милиции и правителствени сили“, 18 октомври 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/5806051a4.html>, стр. 17-18. Асошиейтед прес, „След ИД - болезнено завръщане на жителите на иракската Фалуджа“, 26 септември 2016 г. <http://daily.ia/2d8Zxvm>; „Размисли за Ирак“, „Кризата с продължаващите разселвания в Ирак“, 1 март 2016 г., <http://bit.ly/2dNBhvN>; UNAMI, *Доклад за защитата на гражданите лица във въоръжения конфликт в Ирак*, 11 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a09a304.html>, стр. 7; IRC, „Завръщането на вътрешно разселени лица в Дияла - 2015 г.“, 15 октомври 2015 г. <http://bit.ly/2en7DNY>.

¹⁵² Амнести Интернешънъл, „Принудително разселване и умислени разрушения в Северен Ирак“, 20 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56a0800f4.html>, стр. 6; „Ал-Монитор“, „Разселени иракчани все още чакат да се завърнат у дома“, 24 юни 2015 г. <http://almon.co/2ghm>.

¹⁵³ Вж. по-горе „Третиране на гражданите лица в райони, които преди са били под контрола на ИДИЛ“.

¹⁵⁴ „Също така бяха изразени опасения, че някои завръщания в определени райони се насърчават от правителството без пълна оценка на безопасността и сигурността в тези населени места и че критериите за консултация и съгласие не се изпълняват“; Съвет на ООН по правата на човека, *Доклад на специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица*, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграф 69. Например, в началото на октомври 2016 г. местните власти в град Ширкат (Салах ал-Дин) призоваха вътрешно разселените лица да се завърнат в домовете си. Градът е бил превзет от ИДИЛ едва в края на септември 2016 г. и ИСС все още са били в процес на обезпечаване сигурността на района. В началото на октомври 2016 г. ИДИЛ започва контраатака срещу

персоналът по сигурността сред вътрешно разселените лица също са инструктирани да възобновят работата си в оригиналните си отдели във възврънатите райони.¹⁵⁵ Други съобщават, че решават да се завърнат поради трудности в районите на изселване, където много хора живеят в изключително несигурни условия и с основен и често незадоволителен подслон, здравеопазване, храна и вода.¹⁵⁶ От Багдад се съобщава, че вътрешно разселени лица от Ал-Анбар се завръщат поради опасения за сигурността, особено след нападения срещу Ал-Салам, най-големия лагер в Багдад за ВРЛ.¹⁵⁷

40. От средата на 2015 г. все по-голям брой иракчани са решили да се завърнат от Европа в Ирак, включително в Багдад, Ербил, Сулеймания, Басра и Наджаф.¹⁵⁸ Причините за завръщането, посочвани от иракските граждани, включват трудните условия за приемане; бавните процедури за убежище и съответното закъснение при получаването на сигурен правен статут, достъп до услуги и възможност за събиране на семейства; трудностите за интегриране; страха от нападения в страната на убежище; и желанието да се съберат с членовете на семейството си в Ирак.¹⁵⁹

Хуманитарната ситуация

41. Ирак преживява нарастваща хуманитарна криза в условията на продължаващ конфликт, ограничаване на достъпа до хуманитарна помощ, намаляване на механизмите за справяне и недостиг на финансиране.¹⁶⁰ В резултат на конфликта, продължаващото разселване и

района, завземайки едно село на юг от град Ширхат; „Мониторинг на Близкия изток“, „Даеш завзема обратно територия в Ирак“, 8 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dDoah2>; ВКБООН, Ирак: Актуализирана информация (Flash Update) за ситуацията в Мосул, 4 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2dxaSS5>. Вж. също по-горе параграф 30.

¹⁵⁵ ВКПЧОООН, „Зеид настоява за съсредоточаване на вниманието върху правата на жертвите, имайки предвид „шокиращия“ брой цивилни, страдащи в Ирак“, 11 ноември 2016 г. <https://shar.es/1Iy59i>; EPIC, ISHM: октомври 7 - 13, 2016 г., <http://www.epic-usa.org/ishm82/>; ВКБОООН, Ирак: Актуализирана информация, 26 юли 2016 г. <http://bit.ly/2dY8o1v>, стр. 2.

¹⁵⁶ UNHCR, Ирак: Актуализирана информация, 6 септември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57d00f944.html>, стр. 2; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 5; ОСНА, Преглед на хуманитарните нужди за 2016 г., ноември 2015 г., <http://bit.ly/1RoAqvO>, стр. 16. Вж. по-долу „Хуманитарната ситуация“

¹⁵⁷ Асошиейтед прес, „ООН предупреждава за опасности, когато иракчани, разселени от ИД, се връщат у дома“, 28 юни 2016 г. <http://bit.ly/2eogFCc>; ВКБОООН, Ирак: Актуализирана информация, 14 юли 2016 г. <http://bit.ly/2e3hIy5>, стр. 1; UNHCR, Ирак: Актуализирана информация, 11 юли 2016 г. <http://bit.ly/2dm0Cun>, Вж. също по-горе бележка под линия 95.

¹⁵⁸ През януари-юни 2016 г. общо 7087 иракчани са получили помощ за завръщане в Ирак от различни европейски държави по програмата за подпомагане на доброволното завръщане и реинтеграция на МОМ (AVRR). Това се сравнява с подпомогнатите завръщания на 3607 иракчани през 2015 г. и 1280 през 2014 г.; МОМ, Бюлетин за подпомагане на доброволното завръщане и реинтеграция (AVRR) 2016/1 (януари-юни), септември 2016 г. <http://bit.ly/2dIY8o1v>, стр. 2; МОМ, Подпомогнато доброволно завръщане и реинтеграция 2015 г. - Ключови акценти, януари 2016 г. <http://bit.ly/2fOvCbS>, стр. 14, 68. Други са се върнали по програми за завръщане, спонсорирани от правителството или със собствени средства; USA Today (в-к „САЩ днес“), „Иракски бежанци се завръщат у дома: „Европа не ни приветства“, 9 юни 2016 г., <http://usat.ly/1t8Anj7>; ABC (Телевизия ЕйБиСи), „Хиляди иракчани се завръщат вкъщи с несбъднати мечти за Европа“, 13 април 2016, <http://ab.co/2fOxLEr>; Ройтерс, „Разочаровани от германската червена лента за убежище, някои иракчани се завръщат вкъщи“, 28 Януари 2016 г. <http://reut.rs/23tJARj>.

¹⁵⁹ USA Today (в-к „САЩ днес“), „Иракски бежанци се завръщат у дома: „Европа не ни приветства“, 9 юни 2016 г., <http://usat.ly/1t8Anj7>; „Ал Джазира“, „Язиди напускат Европа и се завръщат във воюващия Ирак“, 9 май 2016 г., <http://aje.io/pfwq>; The National („Нешънъл“), „Мечтите са разбити и джобовите празни - иракските мигранти се завръщат у дома от Европа“, 4 май 2016 г. <http://bit.ly/2fdV8Ej>; ABC (Телевизия ЕйБиСи), „Хиляди иракчани се завръщат вкъщи с несбъднати мечти за Европа“, 13 април 2016, <http://ab.co/2fOxLEr>; сп. „Тайм“, „Среща с иракски бежанци, които са решили да напуснат Германия“, 31 март 2016 г. <http://ti.me/1MEYSgD>; „Ню Йорк Таймс“, „Разочаровани от Европа, хиляди иракски мигранти се завръщат вкъщи“, 4 февруари 2016 г. <http://nyti.ms/1UOh5rt>; „Вашингтон пост“, „Недоволни от Европа, някои иракчани се връщат вкъщи“, 30 декември 2015 г. <http://wpo.st/A3HC2>. Вж. също МОМ, Миграционните потоци от Ирак към Европа, февруари 2016 г. <http://iomiraq.net/file/6110/download>, стр. 18, 21.

¹⁶⁰ „Хората се борят да се справят с влошаващите се условия. Най-малко 2 милиона души навлизат в своята втора година на разселване. Семейните спестявания са изчерпани, което увеличава търсенето на средства за препитание, а случаите на социално напрежение нарастват. В състоянието на приемащите общини се наблюдава показателно влошаване, тъй като семействата, които щедро са отворили домовете си за разселени роднини и съседи, бързо изпадат в бедност“; СС на ООН, Втори доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция

прекъсване на услугите, се съобщава, че хуманитарните нужди рязко са нараснали. Смята се, че понастоящем в Ирак над 10 милиона души, или почти една трета от населението, се нуждаят от хуманитарна помощ, включително вътрешно разселени лица, завърнали се бежанци, бежанци от Сирия и от другаде,¹⁶¹ както и такива, които живеят в зони под контрола на ИДИЛ.¹⁶² Това контрастира с едва 7,3-те милиона души, към които понастоящем е насочена помощта от хуманитарните организации.¹⁶³ Предвид мащаба и сложността на хуманитарната криза, през август 2014 г. ООН обяви „извънредно положение трета степен“ за Ирак, най-високото ниво за спешна помощ, което оттогава се поддържа на годишна основа.¹⁶⁴

42. Военната офанзива за възвръщането на Мосул се очаква да изостри вече изключително критичната хуманитарна ситуация, като хуманитарните представители с всички сили се опитват да се подготвят за настъпващата криза¹⁶⁵ в условията на сериозен недостиг на финансиране.¹⁶⁶ По оценка на ООН предстоящата военна операция може да се засегне между 1,2 и 1,5 милиона души, от които 700 000 може да се нуждаят от спешна хуманитарна помощ, включително подслон, храна, вода или медицинска помощ.¹⁶⁷ Хуманитарната операция в Мосул ще стане „(...) най-голямата и най-сложната в света през 2016 г.“¹⁶⁸ Според оценките до края на 2016 г. около 12 до 13 милиона души може да се нуждаят от хуманитарна помощ в Ирак.¹⁶⁹
43. Хуманитарната ситуация в районите под контрола на ИДИЛ и в зоните на конфликт е особено тревожна, тъй като населението остава без или с много ограничен достъп до основни публични услуги, храни и други стоки и до голяма степен е недостъпно за международни организации.¹⁷⁰ Страните в конфликта също са обвинявани в налагане на приличащи на обсада

2233 (2015)“, 26 януари 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/56af0c454.html>, параграф 65. Към 13 ноември 2016 г. са получени само 62% от исканото финансиране по Плана за хуманитарно реагиране (HRP) за Ирак. За актуалното състояние на финансирането, вж. Финансовата проследяваща служба (HRP), *HRP за Ирак 2016 г.*, прегледан на 13 ноември 2016 г. <https://ftsbeta.unocha.org/appeals/1117/summary>. Липсата на финансиране доведе до затваряне или забавяне на започването на повече от половината от 226-те проекта, предвидени в Плана за хуманитарно реагиране от 2016 г. Преди края на 2016 г. може да се наложи да се приключат още 60 програми, ако не се стигне до някакво допълнително финансиране, което ще засегне способността на хуманитарните партньори да оказват първа спасителна помощ на всички нуждаещи се иракчани; ОСНА, „Хуманитарната криза в Мосул“, 9 ноември 2016 г., <http://bit.ly/2fRVoNw>, стр. 2.

¹⁶¹ В Ирак се намират над 225 000 сирийски бежанци, повечето в Иракски Кюрдистан (КР-И); ВКБООН, *Сирийски регионален отговор на бежанците - Ирак*, последно актуализиран на 30 септември 2016 г. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=103>. Освен това, към 30 септември 2016 г. в Ирак се намират почти 47 500 души предимно ирански, палестински и судански бежанци; Информация на ВКБООН, ноември 2016 г.

¹⁶² ОСНА, *Ирак - ключови данни*, прегледани 13 ноември 2016 г. <http://www.unocha.org/iraq>.

¹⁶³ Пак там.

¹⁶⁴ UNAMI и ООН обявяват „извънредно положение трета степен“ за Ирак, за да осигурят по-ефективна хуманитарна реакция, 19 август 2014 г. <http://www.refworld.org/docid/53f323334.html>.

¹⁶⁵ „Индипендънт“, „ООН е „далеч от готовността“ да се вземе с близо 1,5-та милиона души, които ще бъдат изселени от Мосул в резултат от битката с ИДИЛ“, 6 октомври 2016 г. <http://ind.pn/2dMstEL>; IRIN (новинарска агенция), „Иракският Мосул: миг за размишъл за мощните агенции“, 27 септември 2016 г.

<http://www.refworld.org/docid/57eb79964.html>; „Дойче веле“, „Мосул: Следващото хуманитарно бедствие, което чака да се случи“, 19 август 2016 г. <http://dw.com/p/1Jlzf>.

¹⁶⁶ В светлината на значителните допълнителни хуманитарни нужди, свързани с реагирането на извънредната ситуация в Мосул, през юни 2016 г. ООН отправи специален призив за финансиране. Към 13 ноември 2016 г. 64% от исканото финансиране бяха набрани. Финансова проследяваща служба, *Актуална информация за Мосул 2016 г.*, прегледана на 13 ноември 2016 г. <https://ftsbeta.unocha.org/appeals/2880/summary>. В резултат на ограниченото финансиране ключовите компоненти на реакцията на Мосул, включително и лагерите за извънредни ситуации, според съобщенията се оказват изключително недостатъчно финансирани; ОСНА, *Хуманитарен бюлетин Ирак, септември 2016 г.*, 15 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2e8Ovz7>, стр. 3; ОСНА, *Актуална информация за Мосул*, 20 юли 2016 г. <http://bit.ly/2d9dZTv>.

¹⁶⁷ ВКБООН, *С оглед настъплението към Мосул, ВКБООН планира да засили действията си*, 29 септември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57ee552f4.html>; ОСНА, *Хуманитарен бюлетин за Ирак, юли - август 2016 г.*, 29 август 2016 г. <http://bit.ly/2duUdAQ>, стр. 3.

¹⁶⁸ ОСНА, *Актуална информация за Мосул*, 20 юли 2016 г. <http://bit.ly/2dNzbug>, стр. 2.

¹⁶⁹ СС на ООН, *Доклад на Генералния секретар в съответствие с Резолюция 2299 (2016)*, 25 октомври 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5821ca0f4.html>, параграф 56.

¹⁷⁰ „Голяма част от провинциите Анбар и Ниневия остават ограничени или недостъпни за международни хуманитарни представители. В други провинции достъпът варира в зависимост от конфликта, в който продължава да има спорни райони с различни нива на достъп и някои части са под контрола на въоръжени групировки“; ВКБООН,

условия в цивилни райони, като умишлено пречат на хранителните доставки и на хуманитарната помощ да стигат до цивилното население.¹⁷¹

44. В някои райони на разселване се съобщава, че местните власти и общности са претоварени, а обществените услуги, които вече са били в недобро състояние още преди последния конфликт, са се влошили допълнително, включително достъпът до питейна вода, канализация, изхвърляне на твърди отпадъци, образование и здравни грижи.¹⁷² ВРЛ, които често са откъснати от обичайния си източник на доходи и от традиционните си социални и други мрежи за подкрепа, се отчита, че са особено засегнати от недостатъчно осигуряваните им услуги.¹⁷³ Членовете на най-бедните домакинства и домакинствата с жени-глава на семейството често са изправени пред особени предизвикателства, за да намерят работа или препитание в местата, където са разселени и много от тях трябва да прибегват до негативни стратегии за справяне.¹⁷⁴

Информационен бюлетин за Ирак, октомври 2016 г. <http://bit.ly/2fs6qgz>. „Анбар, Ниневия, Салах ал-Дин и Киркук, както и южният Ербил, продължават да бъдат засегнати от активни враждебни действия. Несигурност преобладава и в Багдад и Дияла и продължава да ограничава доставянето на хуманитарна помощ“; СС на ООН, Трети доклад на Генералния секретар в съответствие с параграф 7 от Резолюция 2233 (2015), 27 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/5731a1a14.html>, параграф 55. Вж. също Държавен департамент на САЩ, *Годишен доклад за Ирак за 2015 г.*, 13 април 2016 г. <http://www.state.gov/documents/organization/253137.pdf>, стр. 40; Съвет на ООН по правата на човека, *Доклад на Специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица*, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграфи 17, 23.

¹⁷¹ Съобщава се за смъртни случаи в резултат от гладуване в места, контролирани от ИДИЛ; ЕРИС, „Забравената фронтна линия в Хавиджа“, 30 септември 2016 г., <http://bit.ly/2e43ble>; „Иракска обсерватория за правата на човека“, „Иракското правителство все още мълчи по хуманитарната криза в Хавиджа“. 19 септември 2016 г., <http://bit.ly/2d9cDs9>; ООН, *Новини, Ирак: Доставките на Агенцията за хранителни помощи на ООН достигат до 30 000 души в град Каяра (Qayyarah), която е под 2-годишна обсада*, 6 септември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57d0164b40e.html>; HRW, *Ирак: Обсадата на Фалуджа, гладуващо население*, 7 април 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57061b234.html>; ВКБООН, *Ирак: Актуализирана информация*, 21 юли 2016 г., <http://bit.ly/2dY1Akl>, стр. 2; ООН, Пресцентър, *Агенцията на ООН за бежанците започва доставки за семейства, избягали от обсадената Фалуджа*, 27 май 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/574bea4140b.html>; „Уол Стрийт Джърнъл“, „Иракската блокада на окупираната от ИДИЛ Фалуджа, обрича жителите ѝ на глад“, 31 януари 2016 г. <http://on.wsj.com/1SRW1Cw>.

¹⁷² „Много хора са изправени пред големи трудности, подслонявайки се в незавършени сгради, импровизирани приюти или джамии. Много от тях не могат да намерят редовна работа, пропускат хранения защото нямат пари и се борят да платят наема си или да пращат децата си на училище“; ВКБООН, „Атаката срещу Мосул води до нарастващо разселване в Ирак“, 21 септември 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/57e2b29219.html>. „Стотици хиляди хора, включително лица от всички етнически и религиозни общности, живеят в изключително несигурни условия и често под заплахата от насилия или по-нататъшно разселване, както и с елементарен и често неадекватен подслон, здравеопазване, храна и вода. Макар да има някои образователни инициативи, много вътрешно разселени деца не получават образование, освен това, което базовото начално училище може да осигури в такива общности. Много вътрешно разселени лица имат малко финансови ресурси, ако изобщо разполагат с такива, и малко перспективи за заетост или за генериране на доходи“; Съвет на ООН по правата на човека, *Доклад на Специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица*, 5 април 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграф 23.

¹⁷³ „Работата често е недостатъчна за населението по принцип, а разселените лица имат слаба, да не кажем никаква, перспектива да работят или да генерират доходи. В някои случаи те могат да намерят краткосрочна или подневно заплащана работа, а тези с финансови ресурси могат да започнат някакъв дребен бизнес, от който да получават доходи. За мнозинството обаче работата не е лесно достъпна и ресурсите, с които разполагат, бързо се изчерпват“; Съвет на ООН по правата на човека, „Доклад на специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица“, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграф 29. „Възможността за продължително разселените хора да намерят устойчиви възможности за работа продължава да бъде силно ограничена. (...) Само 36% от разселените домакинства в страната получават постоянен доход и са в състояние да посрещат основните си нужди, като остават около 2 милиона души, които не могат да си подсикурат постоянен източник на доходи. Освен това, едни тревожни 85% от всички разселени домакинства в Ирак, имат дългове“; ОСНА, *План за хуманитарно реагиране в Ирак 2016 г.*, декември 2015 г. <http://bit.ly/1U3LFAI>, стр. 29, 30.

¹⁷⁴ „Почти две години след възхода на ИДИЛ вътрешно разселените лица са в ужасно финансово състояние. Уязвимите семейства бързо изчерпват производствените си активи, за да посрещат ежедневните нужди на домакинствата, тъй като в районите на разселване има ограничени възможности за препитание. Много от тях разчитат на вредни стратегии за справяне, като намаляване на храненето, заемане на пари и в най-лошия случай прибегване до детски труд, проституция, продажба на органи и просяка“; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 5. Вж. също Съвет на ООН по правата на човека, „Доклад на специалния докладчик по правата на човека за вътрешно разселените лица“, 5 април 2016 г.,

45. Хуманитарните партньори се борят за приютяването на новите разселени цивилни граждани, тъй като възможният капацитет на съществуващите лагери за разселени лица е претоварен, а създаването на допълнителни обекти изисква средства и определяне на терени.¹⁷⁵ По време на писането на настоящото, разселването е ограничено, като малко над 50% от новите вътрешно разселени лица досега са потърсили подслон в лагери, а останалите се намират в частни помещения или в критични убежища на приемащите общини.¹⁷⁶ В случай на масово изселване от Мосул, съществуващите лагери няма да имат капацитет да приемат всички семейства, нуждаещи се от подслон, а много от тях ще трябва да бъдат насочени към предварително определени „обекти за извънредни ситуации“ без подходящ подслон и основни услуги.¹⁷⁷
46. В резултат на конфликт, разселване и отнемане на документи, много вътрешно разселени лица не разполагат с важна лична документация. Това ограничава достъпа им до основни услуги, ограничава тяхната свобода на движение и достъп до сравнително по-безопасни райони и увеличава риска от произволен арест.¹⁷⁸

Позиция на ВКБООН относно връщането в Ирак

47. При сегашните обстоятелства ВКБООН настоява държавите да се въздържат от насилствено връщане на иракчани, идващи от райони в Ирак, които са засегнати от военни действия,

<http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграф 29.

¹⁷⁵ Вж. също ОСНА, *Хуманитарен бюлетин за Ирак, септември 2016*, 15 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2e8Oyz7>, стр. 1-2; Ройтерс, „Наличните средства на ООН изправени пред огромни предизвикателства при настъпването срещу Мосул“, 13 октомври 2016 г. <http://reut.rs/2e0hFqt>; Сайтът „Дейли Бийст“ (The Daily Beast) „Милion бежанци може да направят така, че победата при Мосул да заприлича на поражение“, 10 октомври 2016, <http://thebea.st/2d6dvIQ>; „Ал Джазира“, „Огромна криза с очакваните 1.5 милиона да избягат от иракския град Мосул“, 29 септември 2016 г., <http://aje.io/he64>; ВКБООН, „Атаката срещу Мосул води до нарастващо разселване в Ирак“, 21 септември 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/57e2b29219.html>; „Гардиън“, „Малка отсрочка за иракчаните, разселени от битката за Мосул“, 3 август 2016 г., <http://bit.ly/2dVlcEa>; NRC/IDMC, „В търсене на безопасност в Ирак“, юли 2016, <http://www.refworld.org/docid/582098104.html>, стр. 12.

¹⁷⁶ ОСНА, *Хуманитарна криза в Мосул*, 1 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fa0KCq>, стр. 1; ОСНА, *Актуална информация за Мосул*, 20 юли 2016 г., <http://bit.ly/2d9dZTy>, стр. 2.

¹⁷⁷ При най-лошия сценарий до 700 000 души може да се нуждаят от спешна помощ. По време на писането на настоящото в лагери са настанени над 20 000 новопоявили се вътрешно разселени лица. Подслон има за настаняване на още 40 000 вътрешно разселени лица в седем лагери и допълнителни 450 000 места са в процес на изграждане или планирани за изграждане; ОСНА, *Хуманитарната криза в Мосул*, 9 ноември 2016 г., 9 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fRVoNw>. Вж. също ОСНА, *Хуманитарен бюлетин за Ирак, септември 2016 г.*, 15 октомври 2016 г. <http://bit.ly/2e8Oyz7>, стр. 3; „Дейли Бийст“ (The Daily Beast), „Милion бежанци може да направят така, че победата при Мосул да заприлича на поражение“, 10 октомври 2016 г. <http://thebea.st/2d6dvIQ>; „Ал Джазира“, „Огромна криза с очакваните 1.5 милиона да избягат от иракския град Мосул“, 29 септември 2016 г., <http://aje.io/he64>.

¹⁷⁸ В Ирак документът за гражданско състояние се издава и подновява в местната служба за гражданско състояние по мястото на произход на лицето, където се съхраняват оригиналните документи - перспектива, която понастоящем не е осъществима за много вътрешно разселени лица. В отговор на масовото разселване от 2014 г. насам в различни части на страната бяха открити алтернативни служби за гражданско състояние за подновяване на личните карти (но не и на други видове документи); тяхното географско покритие обаче е ограничено и следователно много вътрешно разселени лица остават без достъп до документите си за гражданско състояние. Административните процедури за възстановяване на изгубени документи са дълги и скъпи от гледна точка на административните такси и транспортните разходи. От достъпа до документацията може да зависи успешното решаване на граждански искове (например регистрация на брак, развод, издаване на смъртни актове). „Достъпът до правна документация се оказва едно от най-важните предизвикателства за вътрешно разселените лица в Ирак. Непредставянето на съответните документи може да доведе до изключване от базови обществени услуги и от хуманитарна помощ. (...) ВРЛ, които се оказват без документи, често се считат за незаконно пребиваващи и понякога са държани в продължение на дни под арест, докато не бъдат проверени. Това е особено често срещано в провинциите Иракски Кюрдистан и Киркук“; MRGI, „Кризата с разселването в Ирак“, март 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/573592d24.html>, стр. 18-19, 20, Вж. също ВКБООН, *Актуална седмична информация за защитата в Мосул*, 29 октомври - 4 ноември, 2016 г., 4 ноември 2016 г. <http://bit.ly/2fsroVI>; ВКБООН, *Релевантна текуща оперативна информация за оценка на алтернативата за наличие на вътрешен полет или за преместване (IFA/IRA) в Багдад на араби сунити от райони, контролирани от ИДИЛ*, май 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575537dd4.html>, стр. 27-28; Съвет на ООН по правата на човека, *Доклад на специалния докладчик по правата на човека на вътрешно разселените лица*, 5 април 2016 г., <http://www.refworld.org/docid/575fb7e14.html>, параграфи 14, 54; ОСНА, *План за хуманитарно реагиране в Ирак 2016 г.*, декември 2015 г. <http://bit.ly/1U3LFAI>, стр. 7, 16; ОСНА, *Общ преглед на хуманитарните нужди за 2016 г.*, ноември 2015 г. <http://bit.ly/1RoAqvO>, стр. 7; „Мрежа на хуманитарната практика“ (Humanitarian Practice Network (HPN)), *Криза на идентичността? документите на разселените в Ирак*, октомври 2015 г. <http://bit.ly/1QJpxZ9>.

остават нестабилни и несигурни, след като са били превзети обратно от ИДИЛ или продължават да са под контрола на ИДИЛ. Такива лица, включително лицата, чиито молби за международна закрила са били отхвърлени, не трябва да бъдат връщани нито в родните им райони, нито в други части на страната. Много иракчани от тези райони е най-вероятно да отговарят на критериите на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.¹⁷⁹ Когато се установи, че критериите на Конвенцията за бежанците от 1951 г. не могат да се приложат, вероятно могат да бъдат приложени по-широки критерии за бежанците, съдържащи се в съответните регионални документи¹⁸⁰ или в допълнителни форми на защита¹⁸¹. В зависимост от профила на отделния случай може да се наложи да се разгледат съображения за изключване.¹⁸²

48. Когато вземащите решения разглеждат алтернативата за вътрешен полет или преместване, тежестта е върху вземащото решение да идентифицира определена област за преместване и да докаже, че по отношение на това място изискванията за уместност и основателност на предложената алтернатива за преместване са изпълнени.¹⁸³ При сегашните обстоятелства, с мащабно вътрешно разселване, сериозна хуманитарна криза, засилващо се междукултурно напрежение, ограничения за достъп/пребиване в почти всички части на страната и нарастващ натиск върху вътрешно разселените лица за преждевременно завръщане в техните райони на произход след възвръщането на тези райони от ИДИЛ, ВКБООН не смята за уместно държавите да отказват на лица от Ирак международна закрила въз основа на приложимостта на алтернатива за вътрешен полет или преместване. Алтернативата за вътрешен полет или преместване би следвало да е на разположение само при изключителни обстоятелства, когато дадено лице може законно да има достъп и да остане в предложената

¹⁷⁹ Конвенция за статута на бежанците от 1951 г. [*Convention Relating to the Status of Refugees*] („Конвенцията от 1951 г.“), 28 юли 1951 г., Организация на обединените нации, Събрани договори, том. 189, стр. 137, <http://www.refworld.org/docid/3be01b964.html>] и Протокола към нея от 1967 г. (*Protocol Relating to the Status of Refugees*), 31 януари 1967 г., Организация на обединените нации, Събрани договори, том. 606, стр. 267, <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3ae4.html>]. Иракчаните, произхождащи от райони в Ирак, извън обхвата на Позицията на ВКБООН относно завръщанията, могат, разбира се, също да отговарят на критериите на Конвенцията за бежанците от 1951 г.

¹⁸⁰ В зависимост от страната, в която лицата с произход от Ирак търсят международна закрила, се прилагат регионални рамки за закрила на бежанците; Вж. *Конвенцията за някои аспекти на бежанските проблеми в Африка (Конвенция на Организацията за африканско единство (ОАЕ))*, 10 септември 1969 г., 1001 U.N.T.S. 45, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36018.html>; *Декларацията от Картахена относно бежанците, Колоквиум относно международната закрила на бежанците в Централна Америка, Мексико и Панама*, 22 ноември 1984 г., <http://www.refworld.org/docid/3ae6b36ec.html>. Макар Картахенската декларация да е включена като незадължителен регионален инструмент, дефиницията за бежанец по Картахена е придобила особено значение в региона, не на последно място поради инкорпорирането ѝ в 14 национални закони и практиката на държавите. За насоки относно тълкуването на дефиницията за бежанец в Картахенската декларация вж.: ВКБООН, *Обобщени заключения относно тълкуването на разширената дефиниция за бежанец в Картахенската декларация от 1984 г. Кръгла маса 15-16 октомври 2013 г., Монтевидео, Уругвай*, 7 юли 2014 г., <http://www.refworld.org/docid/53c52e7d4.html>.

¹⁸¹ Търсещите убежище от тези части на Ирак, искащи международна закрила в държавите-членки на Европейския съюз, за които е установено, че не са бежанци, вероятно попадат в приложното поле на член 15 от Директивата за признаването на ЕС като лица, които се нуждаят от субсидиарна закрила [Европейски съюз, Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработена версия)] („Директива относно правото на международна закрила“), 13 декември 2011 г., <http://www.refworld.org/docid/4f06fa5e2.html>].

¹⁸² ВКБООН, *Насоки относно международната закрила № 5: Прилагане на клаузите за изключване*: Член 1F на Конвенцията от 1951 г. за статута на бежанците 4 септември 2003 г., HCR/GIP/03/05, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f5857684.html>.

¹⁸³ ВКБООН, *Насоки относно международната закрила № 4: „Алтернативата за вътрешен полет или за преместване“ в контекста на член 1A(2) от Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г.*, 23 юли 2003 г., HCR/GIP/03/04, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f2791a44.html>, параграфи 33-35.

област на преместване¹⁸⁴, да не бъде изложено на нов риск от сериозно нараняване там¹⁸⁵ и да има близки семейни връзки в предложения район със семейство, готово и способно да подкрепя лицето.¹⁸⁶ В светлината на трудните хуманитарни условия в много части на страната, особено в районите, в които се намират голям брой вътрешно разселени лица, членовете на семейството, които сами са в положение на вътрешно разселване, като цяло не би следвало да се считат за способни да предоставят такава подкрепа.¹⁸⁷

¹⁸⁴ Липсата на спонсорство, когато е необходимо и/или липсата на документация вероятно ще доведе до арест и/или до натиск за връщане в района на първоначалното преследване. Районите, в които дадено лице може да бъде подложено на натиск от местните власти да се завърне в зона, контролирана преди това от ИДИЛ, не би следвало да представлява подходяща алтернатива за вътрешен полет. Вж. по-горе параграф 30.

¹⁸⁵ Вж. „Третирането на цивилни граждани от места, контролирани преди или сега от ИДИЛ, в зони под контрола на централното правителство или на РПК“. Вж. също ВКБООН, *Релевантна текуща оперативна информация за оценка на алтернативата за наличие на вътрешен полет или за преместване (IFA/IRA) в Багдад на араби сунити от райони, контролирани от ИДИЛ*, май 2016 г. <http://www.refworld.org/docid/575537dd4.html>, параграфи 11-15.

¹⁸⁶ При оценката на обосноваността на алтернативата за вътрешен полет, особено в райони с голям брой вътрешно разселени лица, трябва да се вземат предвид по-широките икономически ограничения и нарастващата бедност, засягащи големи сегменти на иракското население. Факторите, които трябва да се отчитат включват по-специално конкуренцията по отношение достъпа до средства за препитание, подслон и обществени услуги. Вж. по-горе „*Хуманитарната ситуация*“

¹⁸⁷ За подробни насоки относно използването на алтернативата за вътрешен полет или подобна алтернатива и критериите за уместност и основателност, вж. ВКБООН, *Насоки за международна закрила № 4: „Алтернативата за вътрешен полет или за преместване“* в контекста на член 1А(2) от Конвенцията относно статута на бежанците от 1951 г. и/или Протокола към нея, 23 юли 2003 г., HCR/GIP/03/04, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f2791a44.html>.